

УДК 378.14
№ держреєстрації 0116U005787
Інв. №

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний політехнічний університет

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з наукової та
науково-педагогічної роботи
д-р техн. наук, професор

 Д.В. Дмитришин

« 26 » грудня 2017 р.

ЗВІТ

**З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
РОЗРОБКА МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ПРИНЦИПІВ ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ**

РН № 0116U005787

(Заключний)

Шифр 133-31

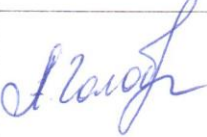

Керівник НДР,
д-р техн. наук, проф.

Г.О. Оборський

2017

СПИСОК АВТОРІВ

Посади, вчені ступені авторів	Підпис, дата	Ініціали та прізвища авторів
Керівник НДР, ректор, проф. каф. МВМС д-р техн. наук, проф.		Г.О. Оборський (реферат, розділ 1, 3, висновки)
Відповідальний виконавець, консультант ЦЗЯВО, докторант, доц. каф. МВМС к-т техн. наук, доц.		Л.М. Перпері (вступ, розділ 1, 2, 3, висновки, додатки А, Б)
Виконавець, начальник сектору ЦЗЯВО, доц. каф. МВМС канд. техн. наук		Г.М. Голобородько (вступ, розділ 2, 3, висновки, додатки А, Б)
Виконавець, начальник ЦЗЯВО, доц. каф. МВМС канд. техн. наук		В.П. Гугнін (розділ 2, 3, додатки А, Б)

РЕФЕРАТ

Заключний звіт з НДР: 124 с., 10 рис., 6 табл., 2 дод., 41 джерело.

Об'єкт дослідження – процес визначення методів та принципів оцінювання якості надання освітніх послуг у закладах вищої освіти.

Мета – розроблення методологічних засад принципів оцінювання якості освітніх послуг в сфері вищої освіти.

Предмет дослідження – нормативно-правове забезпечення оцінювання якості освітніх послуг в сфері вищої освіти.

Методи дослідження – теоретичний аналіз існуючого нормативно-правового забезпечення щодо оцінювання якості в сфері вищої освіти з узагальненням європейського досвіду.

Дослідження спрямовані на аналіз сучасного стану визначення методів та принципів оцінювання якості на основі проведеного аналізу оцінювання якості з урахуванням норм та правил, поширених у Європейській практиці та на основі отриманих результатів з підвищення результативності та ефективності системи управління з використанням концепції якості TQM, циклу Шухарта-Демінга PDCA, процесного підходу та ризик-орієнтованого мислення, з урахуванням тенденцій розвитку освітньої галузі.

Практична цінність результатів НДР полягає у визначенні принципів оцінювання якості освітніх послуг для удосконалення якості освіти. Результати роботи використовувались при розробці методичного супроводу процесів проектування освітньої діяльності та розробки освітніх програм, аналізу та оцінки за результатами освітньої діяльності. Забезпечено впровадження розробок у процеси діяльності Одеського національного політехнічного університету для поліпшення надання освітніх послуг. Відповідність результатів дослідження підтверджена використанням в практичній діяльності центру із забезпечення якості вищої освіти Одеського національного політехнічного університету.

Ключові слова – якість освітніх послуг, оцінювання якості, забезпечення якості, стандарти, процесний підхід, поліпшення.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПОНЯТІЙНО- ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ.	10
1.1 Аналіз нормативно-правового забезпечення з оцінювання якості	10
1.2 Методи досліджень для визначення загальної концепції по розробці моделі оцінювання якості	16
1.3 Термінологічний апарат дослідження та основні групи термінів з оцінювання якості	18
РОЗДІЛ 2 УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.	22
2.1 Управління якістю освітніх послуг на рівні ЗВО.	22
2.2 Формування критеріїв оцінки якості освітніх послуг	25
2.3 Багаторівнева модель управління процесом	32
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ.	40
3.1 Оцінювання процесів системи управління якістю.	40
3.2 Структура і ключові компоненти моделі оцінки процесу.	42
3.3 Підходи до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання освітніх програм	46
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТОК А. ПРОЦЕДУРА З РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ	63
ДОДАТОК Б. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН.	99

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

ESG – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the EHEA – Стандарти і рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти

EUA – European University Association – Європейська асоціація університетів;

PDCA – Plan-Do-Check-Act – Плануй-Виконуй-Перевірй-Дій;

TQM – Total Quality Management;

СВЗЯ – Система внутрішнього забезпечення якості;

ЗВО – Заклад вищої освіти;

ЗУ – Закон України;

ЄПВО – Європейський простір вищої освіти;

КМУ – Кабінет Міністрів України;

МОНУ – Міністерство освіти та науки України;

НАЗЯВО – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;

НМР – Науково-методична рада;

НРК – Національна рамка кваліфікацій;

ОНПУ – Одеський національний політехнічний університет;

ОП – Освітня програма;

СВО – Стандарт вищої освіти;

СУЯ – Система управління якістю;

ЦЗЯВО – Центр із забезпечення якості вищої освіти ОНПУ;

ВСТУП

Останнім часом можна спостерігати зростання числа наукових робіт присвячених розгляду питань, пов'язаних із забезпеченням якості або управлінням якістю надання освітніх послуг у сфері вищої освіти.

Розгляд цих питань є достатньо закономірним, враховуючи те що Україна є однією з країн-учасниць Болонського процесу, в основі якого є стратегічне завдання з формування Європейського простору вищої освіти. В основу ЄПВО покладено спільність принципів функціонування систем вищої освіти країн-учасниць. У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» державна політика у сфері вищої освіти також ґрунтується на принципі міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи. Також Законом України «Про вищу освіту» визначено, що система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із системи внутрішнього забезпечення якості, системи зовнішнього забезпечення якості та системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. У відповідності до Європейських стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості у вищій освіті ESG: стандарти щодо забезпечення якості в ЄПВО складаються з трьох частин – внутрішнє забезпечення якості – зовнішнє забезпечення якості – агентства забезпечення якості, які формують Європейські рамки забезпечення якості, та в свою чергу рекомендації спрямовані на роз'яснення можливих способів застосування цих стандартів.

Сучасний підхід до реалізації надання якісних освітніх послуг регламентується вимогами і критеріями стандартів та рекомендацій ESG, стандарту ДСТУ ISO 9001:2015, проектом стандарту ISO/DIS 21001:2017 «Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use». Якість надання освітніх послуг складається за рахунок ефективної організації процесів, що дозволяють випускати

конкурентоспроможних фахівців, здатних використовувати отримані знання, вміння та володіти сучасними технологіями в рамках отриманих спеціальностей. Тому актуальним завданням для ЗВО є визначення принципів стратегічного розвитку та принципів оцінювання якості освітніх послуг з метою досягнення результативної діяльності системи забезпечення якості задля провадження ефективної системи управління, яка здатна швидко змінюватися з можливістю бути адаптованою до конкретних умов.

Метою роботи є розроблення методологічних засад принципів оцінювання якості освітніх послуг в сфері вищої освіти.

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- проаналізовано сучасний стан визначення методів та принципів оцінювання якості, існуючих підходів та методик оцінки якості функціонування процесів СУЯ;

- проведено аналіз нормативно-правового забезпечення з оцінювання якості та визначено термінологічний апарат дослідження та основні групи термінів з оцінювання якості;

- проаналізовано складові забезпечення якості освітніх послуг, визначено та надано опис відомих підходів і принципів у формуванні критеріїв якості вищої освіти та якості освітніх послуг; провести ґрунтовний аналіз причин в становленні різних підходів формування критеріїв якості вищої освіти та освітніх послуг та визначення шляхів зближення цих критеріїв для задоволення попиту на якісну вищу освіту усіх стейкхолдерів;

- запропоновано багаторівневу модель управління процесом, застосування якої дозволяє реалізувати політику і процедури стратегічного управління наскрізними процесами та здійснювати розподіл відповідальності і повноваження при реалізації окремих етапів процесу;

- визначено загальну концепцію по розробці моделі оцінювання якості;

- розроблено модель діяльності у вигляді процесу, яка враховує різні рівні управління, визначено атрибути процесу, порядок його реалізації із зазначенням конкретних дій і відповідальних за його здійснення з метою

отримання інформації, необхідної для подальшої оцінки процесу із визначенням його можливостей;

– запропоновано методику оцінювання якості засвоєння освітньої програми, розроблено інструменти для чіткого визначення як результати навчання представлені на рівні освітньої програми та інтегровані в освітніх компонентах.

Методи дослідження базуються на теоретичному аналізі існуючого нормативно-правового забезпечення щодо оцінювання якості в сфері вищої освіти з узагальненням європейського досвіду.

Дослідження спрямовані на аналіз сучасного стану визначення методів та принципів оцінювання якості на основі проведеного аналізу оцінювання якості з урахуванням норм та правил, поширених у Європейській практиці та на основі отриманих результатів з підвищення результативності та ефективності системи управління з використанням концепції якості TQM, циклу Шухарта-Демінга PDCA, процесного підходу та ризик-орієнтованого мислення, з урахуванням тенденцій розвитку освітньої галузі.

Призначенням дослідження є поліпшення якості надання освітніх послуг за рахунок ефективної організації процесів СУЯ ЗВО на основі отриманих фактичних даних з оцінювання, що дозволить підвищити конкурентоспроможність випускників.

Предмет дослідження – нормативно-правове забезпечення оцінювання якості освітніх послуг в сфері вищої освіти.

Об'єкт дослідження – процес визначення методів та принципів оцінювання якості надання освітніх послуг у закладах вищої освіти.

Наукова новизна отриманих наукових результатів полягає у розвитку науково-методологічних підходів на основі результатів проведеного аналізу з підвищення результативності та ефективності системи управління з використанням концепції якості TQM, циклу Шухарта-Демінга PDCA, процесного підходу та ризик-орієнтованого мислення, з урахуванням тенденцій розвитку освітньої галузі. А також у розробці методів та принципів оцінювання якості, які охоплюють взаємозв'язок системи якості з місією, стратегією

університету та концепцією освіти, що дозволяє визначити критерії оцінки переваг і недоліків, існуючих практик та регулювати діяльність з надання освітніх послуг.

Практична значимість отриманих наукових результатів полягає у визначенні принципів оцінювання якості освітніх послуг для удосконалення якості освіти. Результати роботи використовувались при розробці методичного супроводу процесів проектування освітньої діяльності та розробки освітніх програм, аналізу та оцінки за результатами освітньої діяльності. Забезпечено впровадження розробок у процеси діяльності ОНПУ для поліпшення надання освітніх послуг.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Аналіз нормативно-правового забезпечення з оцінювання якості

Наразі оцінювання якості підготовки фахівців, згідно чинного законодавства, здійснюється при проходженні процедури акредитації напряму / спеціальності за освітньо-кваліфікаційними рівнями вищої освіти (бакалавр / магістр) та акредитації освітніх програм ОПП / ОНП за освітніми рівнями (першим бакалаврським за ОПП / другим магістерським за ОПП або ОНП / третім освітньо-науковим за ОНП) з урахуванням вимог, встановленими ліцензійними умовами. Розглянемо детальніше нормативно-правову базу порядку проведення акредитаційної експертизи (див. таблицю 1).

Пункт 2 розділу XV ЗУ «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 з урахуванням змін зазначає, що акредитацію здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки в порядку, передбаченому для акредитації напрямів і спеціальностей. Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах встановлює порядок проведення акредитації, права і обов'язки вищих навчальних закладів. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти (затверджені Постановою КМУ № 1187 від 30.12.2015) містять кадрові, технологічні та організаційні вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти.

Державні вимоги до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу (Наказ МОН № 689 від 13.06.2012) є критеріями, які визначають мінімальні нормативи забезпечення вищих навчальних закладів науково-педагогічними кадрами, матеріально-технічною, навчально-методичною, інформаційною базою, якісні характеристики надання освітніх послуг, вимоги до освітньої і наукової діяльності вищого навчального закладу,

виконання яких є підставою для прийняття рішення про акредитацію напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу [1].

Таблиця 1

Акредитація	Освітній ступень / Освітній рівень вищої освіти	Нормативно-правова база порядку проведення акредитаційної експертизи
діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти щодо підготовки фахівців з (напряму підготовки / спеціальності)	Бакалавр / Магістр	Пункт 2 розділу XV ЗУ «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014; Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах (затверджено Постановою КМУ № 978 від 09.08.2001 р. У редакції від 31.05.2017); Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти (затверджені Постановою КМУ № 1187 від 30.12.2015 р.); Наказ МОН № 689 від 13.06.2012 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу»; Наказ МОН № 16 від 14.01.2002 р.
освітньо-професійної (наукової) програми	Перший (бакалаврський) / Другий (магістерський)	Пункт 2 розділу XV ЗУ «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014; Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах (затверджено Постановою КМУ № 978 від 09.08.2001 р. У редакції від 31.05.2017); Ліцензійні умови надання освітніх послуг у сфері вищої освіти (Постанова КМУ від 30.12.2015 № 1187), Наказ МОН № 689 від 13.06.2012 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу».

В сучасних умовах відбувається зміна парадигми у реалізації підготовки фахівців з урахуванням запровадження європейських стандартів вищої освіти та інтеграції системи вищої освіти України у ЄПВО. Але при цьому важливо відмітити, що підходи до забезпечення та оцінювання якості мають бути адаптовані до національного, інституційного, дисциплінарного контекстів для забезпечення ефективності діяльності.

Процес імплементації чинного ЗУ «Про вищу освіту» щодо реалізації забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності на рівні ЗВО, в умовах автономії, насамперед пов'язаний з розробкою нормативного забезпечення функціонування системи внутрішнього забезпечення якості. Для вирішення цього завдання необхідно проаналізувати та провести порівняння основних термінів, які визначені у статтях чинного ЗУ «Про вищу освіту» та ЗУ «Про вищу освіту» 2002 р. (див. таблицю 2).

Таблиця 2

Терміни та визначення із ЗУ «Про вищу освіту» 2002 р. [2]	Терміни та визначення із ЗУ «Про вищу освіту» 2014 р. [3]
1	2
вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації	вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти
освітня діяльність – діяльність, пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документа	освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб
якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну	якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом

Продовження таблиці 2

1	2
орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства	освіти та/або договором про надання освітніх послуг
якість освітньої діяльності – сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або(та) суспільства	якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг
ліцензування – процедура визнання спроможності вищого навчального закладу певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення	ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності
акредитація – процедура надання вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення	акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання
вищий навчальний заклад – освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність	заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей

Продовження таблиці 2

1	2
освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти – характеристика вищої освіти за ознаками ступеня сформованості знань, умінь та навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов'язки (роботи) певного рівня професійної діяльності	рівень освіти – завершений етап освіти, що характеризується рівнем складності освітньої програми, сукупністю компетентностей, які визначені, як правило, стандартом освіти та відповідають певному рівню Національної рамки кваліфікацій
<p><i>Освітні рівні вищої освіти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - неповна вища освіта; - базова вища освіта; - повна вища освіта; <p><i>освітньо-кваліфікаційний рівень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - молодший спеціаліст; - бакалавр; - спеціаліст; - магістр 	<p><i>Рівні вищої освіти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -короткий цикл; - перший (бакалаврський) рівень; - другий (магістерський) рівень; - третій (освітньо-науковий) рівень; <p><i>ступень вищої освіти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - молодший бакалавр; - бакалавр; - магістр; <p>- доктор філософії/доктор мистецтва</p>
стандарт вищої освіти – сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання	стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності
-	стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу закладу вищої освіти і наукової установи
державна атестація осіб, які закінчують вищі навчальні заклади – встановлення відповідності рівня якості отриманої ними вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти по закінченню навчання за напрямом, спеціальністю	атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти

Як бачимо терміни чинного ЗУ відповідають зміні парадигми вищої освіти у відповідності до тенденцій розвитку ЄПВО. Так наприклад освітня діяльність у термінологічному контексті пов'язана не тільки із діяльністю закладів вищої освіти, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної

освіти, а також має бути спрямована на задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб. Можна також виділити зміни у діяльності, яка пов'язана з ліцензуванням та акредитацією. На відміну від ліцензування напрямів та спеціальностей наразі ліцензується певна спеціальність на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності. Раніше розрізняли такі поняття, як рівень акредитації, акредитований напрям, акредитована спеціальність, акредитований вищий навчальний заклад. Наразі термінологічний контекст акредитації освітньої програми визначено як оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання. Зміни зазнали також й освітні рівні, у новому законі зазначено рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти у відповідності до НРК.

Також слід зазначити, що було унормовано національну систему забезпечення якості, яка відповідає стандартам ESG та складається із: системи забезпечення ЗВО якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти; системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Введено нові поняття – освітні програми, ступені (як кваліфікації), компетентності, результати навчання, кредити [4].

Все це обумовлює вирішення завдання, яке повстає перед керівництвом ЗВО визначити загальну концепцію з розробки моделі оцінювання якості у контексті діяльності СВЗЯ.

1.2 Методи досліджень для визначення загальної концепції по розробці моделі оцінювання якості

В якості методу дослідження для визначення загальної концепції по розробці моделі оцінки процесів використовувалися основні принципи стандартів ESG, основні концепції стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 і проекту стандарту ISO / DIS 21001:2017 «Educational organizations - Management systems for educational organizations - Requirements with guidance for use» – процесний підхід із застосуванням циклу PDCA.

Розглянемо детальніше основні принципи та концепції цих стандартів. На відміну від стандартів ISO стандарти і рекомендації ESG не є стандартами якості чи приписами щодо того, як необхідно втілювати процеси забезпечення якості, але вони надають орієнтири, охоплюючи аспекти, які є вирішальними для успішного забезпечення якості та навчальних середовищ у вищій освіті [5, 6]. Під терміном «забезпечення якості», зазначену у ESG, розуміють діяльність, пов'язану з безперервним удосконаленням. Ці стандарти і рекомендації базуються на чотирьох принципах: ЗВО несуть відповідальність за якість вищої освіти; забезпечення якості відповідає різноманітності ЗВО, ОП та студентів; забезпечення якості сприяє розвитку культури якості; забезпечення якості враховує потреби та очікування внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів (зацікавлених сторін). Політика щодо забезпечення якості складає частину стратегічного управління, яка втілюється через відповідні структури та процеси. Це досить добре корелюється з вимогами стандартів ISO. В стандарті ДСТУ ISO 9000:2015 термін «забезпечення якості» трактується як складова частина управління якістю, зосереджена на створюванні впевненості в тому, що вимоги щодо якості буде виконано. В свою чергу термін «управління якістю» визначається як управління стосовно якості та може охоплювати формування політики у сфері якості, встановлення цілей у сфері якості, а також процеси, щоб досягати цих цілей у сфері якості через планування якості, забезпечування якості, контролювання якості та поліпшування якості.

Оскільки, як зазначено у стандартах і рекомендаціях ESG, ОП лежать в центрі місії ЗВО, оцінювання якості засвоєння ОП (оцінювання результатів навчання) відіграє важливу роль при провадженні студентоцентрованого навчання та викладання. ЗВО мають розробити процедури забезпечення якості із оцінювання, які мають містити критерії та методи оцінювання (частина 1.3). Інформація стосовно процедури забезпечення якості з оцінювання має бути оприлюднена (частина 1.8). Періодичний перегляд та моніторинг ОП має включати оцінювання: змісту ОП та відповідність встановленим цілям та вимогам; задоволення потреб зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів; ефективності процедур оцінювання здобувачів вищої освіти (частина 1.9).

Стандарти ISO 9001 та 21001 можна застосовувати в якості інструментів управління для організацій, які надають освітні послуги для оцінювання ступеня відповідності встановленим вимогам та задоволення потреб зацікавлених сторін. Також як і стандарт ISO 9001 проект стандарту ISO 21001 побудовано на основі циклу Шухарта-Демінга PDCA та складається з 10 розділів. На відміну від ISO 9001, який ґрунтується на орієнтації та задоволенні потреб замовників, проект стандарту ISO 21001 ґрунтується на принципах: фокус на потребах здобувачів вищої освіти та інших бенефіціарів (стейкхолдерах) та перевершенні їхніх очікувань, що узгоджується з студентоцентрованим навчанням у стандартах і рекомендаціях ESG. ISO 9001 та ISO 21001 також ґрунтуються на принципах застосування процесного підходу до побудови систем управління – послідовні і передбачувані результати досягаються більш ефективно тоді, коли діяльністю управляють як взаємопов'язаними та взаємодіючими процесами, які функціонують як цілісна система; постійного поліпшення процесів на основі вимірювання та оцінювання отриманих даних та інформації.

У відповідності до вимог ISO 9001 та ISO 21001 організація повинна визначити та оцінювати процеси й вносити зміни для досягнення запланованих результатів. На етапі планування цілей які має досягнути організація, вона має визначити, як результати цих цілей будуть оцінені. При оцінці дієвості

організація повинна проводити моніторинг, вимірювання, аналіз та оцінку. При аналізі та оцінці отриманих даних та інформації за результатами проведеного моніторингу та вимірювання.

Проаналізувавши стандарти ESG, ISO 9001 та ISO 21001 можна визначити наступне, що актуальні завдання, які постають перед ЗВО в контексті оцінювання освітніх послуг пов'язані насамперед з розробкою процедур забезпечення якості із оцінювання; формуванням критеріїв оцінки якості освітніх послуг; визначенням системи управління на рівні ЗВО, визначенням моделей управління процесами та оцінювання процесів; визначенням підходів до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання освітніх програм.

1.3 Термінологічний апарат дослідження та основні групи термінів з оцінювання якості

Для більш чіткого розуміння термінологічного апарату дослідження розглянемо основні групи термінів, які пов'язані з процесом оцінювання якості. Означення термінів, які вживаються у даній роботі використовувалися відповідно до визначень за стандартами ДСТУ ISO 9000:2015, ДСТУ ISO 9001:2015, ДСТУ ISO/IEC 25040:2016 [7, 8,10]:

Аналізування – визначання придатності, адекватності чи результативності об'єкта для досягнення поставлених цілей.

Відповідність – виконання вимоги.

Вимога – сформульовані потреба чи очікування, загальнозрозумілі чи обов'язкові. Для позначення конкретної вимоги, можна вживати означальні слова:

- **вимога щодо якості** – вимога, пов'язана з якістю;
- **законодавча вимога** – обов'язкова вимога, встановлена законодавчим органом;
- **регламентувальна вимога** – обов'язкова вимога, встановлена органом, що його уповноважив законодавчий орган.

Вихід – результат процесу. Чи є вихід організації продукцією чи послугою, залежить від того, які з характеристик переважають.

Встановлення рейтингу – дія відображення виміряного значення на відповідний рівень рейтингу і використовується для визначення рівня рейтингу, пов'язаного з результатами процесу по заданій характеристиці якості.

Вимірювання – процес визначання величини.

Дані – факти про об'єкт.

Дієвість; показник діяльності – вимірний результат.

Ефективність – співвідношення між досягненим результатом і використаними ресурсами.

Задokumentована інформація – інформація, яку організація має контролювати та підтримувати в актуальному стані, та носій, на якому її розміщено. Задokumentована інформація може бути подана у будь-якому форматі та на будь-яких носіях і походити з будь-якого джерела.

Інформація – значущі дані.

Інформаційний потік – безліч інформаційних об'єктів, розподілених за часом.

Моніторинг – визначання статусу системи, процесу, продукції, послуги чи роботи. Для визначення статусу може бути потрібно перевіряти, наглядати чи критично спостерігати. Зазвичай, моніторинг — це визначання статусу об'єкта, здійснюване на різних стадіях або в різний час.

Об'єктивний доказ – дані які підтверджують існування чи правдивість чого-небудь.

Оцінювання ходу виконання – визначання ходу виконання проекту з погляду досягнення цілей. Це оцінювання треба провадити в належних точках життєвого циклу проекту протягом процесів проекту, базуючись на критеріях щодо процесів проекту та продукції чи послуги проекту. Результати оцінювання ходу виконання можуть зумовити переглядання плану керування проектом.

Поліпшування – дія щодо підвищування дієвості.

Постійне поліпшування – повторювана дія щодо підвищування дієвості.

Проектування та розробляння – сукупність процесів, які перетворюють вимоги до об'єкта у докладніші вимоги до цього об'єкта.

Процедура; методика – установлений спосіб виконання роботи чи процесу.

Процес – сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних робіт, що використовують входи для створення запланованого результату.

Рівень рейтингу – точка за порядковою шкалою, яку використовують для категоріювання шкали вимірювань.

Результативність – ступінь реалізації запланованих робіт і досягнення запланованих результатів. Наприклад, в ході виконання етапу аналізування вимог до процесу проектування та розробки ОП, результатом аналізу має з'явитися узгоджена та затверджена задокументована інформація, де ці вимоги чітко зазначені.

Система – сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних елементів.

Система управління – сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних елементів організації для формування політик, установлення цілей і процесів, щоб досягати ці цілі.

Система управління якістю – частина системи управління стосовно якості.

Спроможність – здатність об'єкта отримувати вихід, який відповідатиме вимогам до цього виходу.

Характеристика – розпізнавальна особливість.

Характеристика якості – власна характеристика об'єкта, пов'язана з вимогою.

Ціль (стосовно результату) – результат, який має бути досягнуто. **Ціль у сфері якості** – ціль, пов'язана з якістю. **Успіх** (стосовно організації) – досягнення цілі.

Цикл PDCA може бути стисло описано так:

Плануй: установлюй цілі системи та її процеси, а також ресурси, потрібні для отримання результатів відповідно до вимог замовників і політик організації, а також ідентифікуй і розглядай ризики та можливості.

Виконуй: упроваджуй те, що заплановано.

Перевіряй: здійснюй моніторинг і, де застосовано, вимірною процесу та отримані в результаті продукцію та послуги, зважаючи на політики, цілі, вимоги та заплановані роботи, а також звітуй про результати.

Дій: уживай заходів для поліпшування дієвості, за потреби.

Якість – ступінь, до якого сукупність власних характеристик об'єкта задовольняє вимоги.

РОЗДІЛ 2

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

2.1 Управління якістю освітніх послуг на рівні ЗВО

Контекст діяльності ЗВО. З метою визначення позиції на ринці надання освітніх послуг ЗВО має визначитися з розумінням впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на здатність задовольняти вимоги зацікавлених сторін, а також виявляти чинники можливого негативного впливу на стабільність його діяльності (застосовувати методологію ризик-орієнтованого мислення). Для того, щоб визначити потенційний вплив в контексті діяльності ЗВО необхідно визначити: внутрішні та зовнішні чинники. За допомогою аналізу зовнішніх чинників, пов'язаних з культурними, соціальними, нормативно-правовими, законодавчими, технологічними, економічними умовами функціонування та рівня конкурентоспроможності ЗВО можна забезпечити основу для оцінювання ринку надання освітніх послуг та визначення потенціалу зросту. За допомогою аналізу внутрішніх чинників, пов'язаних з організаційною структурою, діяльністю, продукцією та послугами, внутрішньою культурою, ресурсами, людським потенціалом, внутрішньо-фірмовими знаннями, управлінням процесів та системою в цілому можна забезпечити основу для аналізу та оцінки контексту та визначення напрямку стратегій, а також позиції ЗВО у рейтингах. Визначення контексту діяльності ЗВО забезпечує дорожню карту стратегічного розвитку з метою досягнення майбутніх цілей.

Для того, щоб гарантувати що система управління відповідає цілям та завданням стратегічного розвитку ЗВО необхідно проводити моніторинг та вимірювання відповідних даних та аналізувати отриману інформацію. У цьому випадку моніторинг, вимірювання, аналіз можна розглядати в якості регульовального чиннику управління якістю освітніх послуг.

Управління якістю. На рисунку 1 показана схема управління якістю освітніх послуг на рівні ЗВО. Ця схема містить об'єкт управління: ЗВО – на рівні вищого керівництва, ОПП (освітньо-професійні програми) / ОНП

(освітньо-наукові програми) – на рівні власника процесу розробки ОП, вимірювання, оцінювання та порівняння показників властивостей якості освітніх послуг – на рівні власників процесів моніторингу, оцінки якості; блок формування нормативно-правової бази, який визначає нормативно-правову базу діяльності ЗВО та формує вимоги до надання освітніх послуг – на рівні МОНУ, НАЗЯВО, НМР; блок вимірювання, моніторингу та аналізу, який надає дані та інформацію стосовно якості надання освітніх послуг та у відповідності до отриманої інформації НМР, НАЗЯВО та МОНУ регулює діяльність.

У відповідності до вимог ДСТУ ISO 9001:2015 щодо системи управління якістю та її процесів організація повинна визначати та застосовувати критерії та методи (зокрема моніторинг, вимірювання та відповідні показники дієвості), потрібні для забезпечення результативності функціонування та контролювання цих процесів; оцінювати ці процеси та запроваджувати будь-які зміни, потрібні для забезпечення того, щоб ці процеси досягали своїх передбачених результатів [8]. Саме тому, для визначення рівня зрілості реалізації процесів надання освітніх послуг має постійно здійснюватися вимірювання, оцінювання та порівняння показників якості освітніх послуг на рівні ЗВО. Цей елемент, як підсистема ЗВО, здійснює порівняння фактичних показників із запланованими показниками та формує управляючі дії (зворотній зв'язок в системі управління) з метою коригування та поліпшення діяльності.

При визначенні контексту діяльності ЗВО мають законодавчу та нормативно-правову базу та інші підзаконні акти (Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», директиви ENQA (ESG), ліцензійні умови та акредитаційні вимоги, ДСТУ ISO 9001:2015, проект стандарту ISO/DIS 21001:2017 та ін.), що регламентують освітню діяльність та функціонування ЗВО.

Блок вимірювання, моніторингу та аналізу здійснює вимірювання фактичних показників якості освітньої діяльності, проводить порівняння з

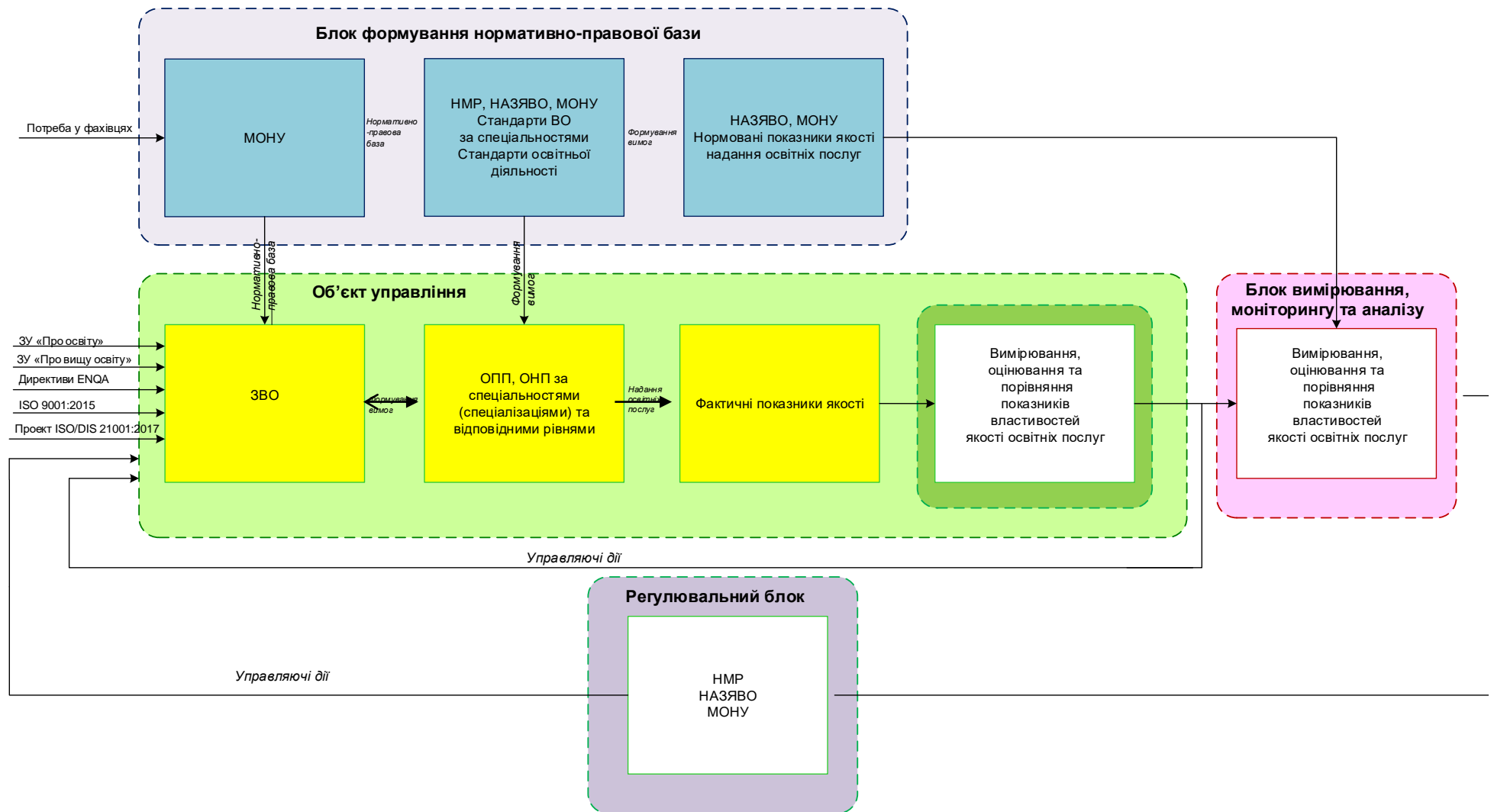

Рисунок 1 – Схема управління якістю освітніх послуг на рівні ЗВО

показниками самоаналізу ЗВО, а також з нормативними показниками; оцінювання й аналіз отриманої інформації та даних для формування необхідних звітних документів. Тим самим на основі звітних документів регулювальний блок формує управляючі дії (зовнішній зворотній зв'язок в системі управління) з метою коригування та поліпшування діяльності. Таким чином блок вимірювання, моніторингу та аналізу відповідає за точність та ефективність управління якістю на зовнішньому рівні.

2.2 Формування критеріїв оцінки якості освітніх послуг

Глобалізація ринку товарів і послуг на світовому ринку неминуче веде до встановлення гармонізованих норм до товарів і послуг. Освіта, так само як і інші види послуг, зазнає також змін [11, 12], незважаючи на те, що надання освітніх послуг є одним з видів послуг, яке має низку специфічних особливостей, пов'язаних з нечітким визначенням вимог (запитів) замовників і споживачів цих освітніх послуг. До найбільш значущих зацікавлених сторін цього процесу можна віднести: здобувачів вищої освіти та їх батьків; державу, яка зацікавлена в підвищенні рівня освіти населення; роботодавців, які потребують кваліфікованих працівників і заклади вищої освіти (ЗВО), що забезпечують надання цієї освіти [13, 14, 15]. Оскільки у кожної з вище наведених зацікавлених сторін мета і вимоги щодо результатів навчання можуть дещо відрізнятися, то для них може відрізнятися і поняття якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. Така різновекторність у різних зацікавлених сторін є перешкодою на шляху створення універсальних критеріїв якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. Ймовірно, на сучасному етапі, буде неможливо створення таких загальних критеріїв, проте навіть спроба звести їх до деякого спільного знаменника може дозволити істотно знизити непродуктивне навантаження на учасників освітнього процесу.

Деякі дослідники під якістю освіти розуміють якість викладання і навчання у вищих навчальних закладах, яка відображає міру, в якій навчальна

діяльність та навчальні засоби допомагають здобувачам вищої освіти досягнути відповідних цілей навчання, які визначені навчальною програмою [16]. Такий підхід має право на існування, але лише в тому разі, якщо якість освітніх програм відповідає вимогам всіх інших стейкхолдерів.

Підхід, що базується на результатах навчання і який має на меті випуск конкурентоспроможних фахівців, а не ставить на перший план вимоги до процесу навчання, є найбільш доцільним [17]. Найскладнішим в такому підході є незручність нормування вимог щодо якості освіти, оскільки ці показники складно формалізувати у вигляді критеріїв які можуть бути використані для оцінювання діяльності вишів. На сьогоднішній час в Україні можна спостерігати процеси, які пов'язані з переходом до комплексної оцінки діяльності закладів вищої освіти – це закон «Про вищу освіту», нові ліцензійні умови, та інші нормативні та законодавчі документи, які в тій чи іншій мірі мають перелік показників освітньої діяльності.

Метою є аналіз нормативно-правового забезпечення з оцінювання якості визначення підходів до формування критеріїв оцінки якості освітніх послуг закладів вищої освіти. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати складові забезпечення якості освітніх послуг; визначити та надати опис відомих підходів і принципів у формуванні критеріїв якості вищої освіти та якості освітніх послуг; провести ґрунтовний аналіз причин в становленні різних підходів формування критеріїв якості вищої освіти та освітніх послуг та визначення шляхів зближення цих критеріїв для задоволення попиту на якісну вищу освіту усіх стейкхолдерів.

Держава, як найважливіша зацікавлена сторона в реалізації освітньої діяльності [18], що виділяє на це певні ресурси, має право вимагати від ЗВО відповідного рівня надання освітніх послуг [19]. Реалізацією цих вимог є Закон України «Про освіту» та підзаконні акти, що встановлюють конкретні показники (нормативи) для проходження процедур ліцензування та акредитації освітньої діяльності ЗВО. Таке нормування визначає ті мінімальні вимоги, яким повинні відповідати ЗВО для того, що б отримати право на реалізацію освітніх

послуг. Іншими словами, відповідність ліцензійним умовам і нормативам акредитації є для ЗВО пропуском на ринок освітніх послуг. Але на цьому ринку, в умовах жорсткої ринкової конкуренції для виживання необхідно бути кращими. Простої відповідності ліцензійним умовам і акредитаційним нормативним вимогам замало.

У відповідності до закону України «Про освіту» якість освітньої діяльності визначається рівнем організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг, а якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг [2]. Як бачимо, в одному та другому визначеннях є відповідність вимогам законодавства, стандартам освіти та іншим вимогам, вказаним в договорах про надання освітніх послуг. Законодавчі, ліцензійні, акредитаційні вимоги, вимоги стандартів вищої освіти (СВО) та стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) визначено у відповідних документах, але при цьому вимоги споживачів швидко змінюються в залежності від запитів ринку праці, рівня конкуренції, стану соціального та економічного середовища.

Тому для забезпечення сталого розвитку ЗВО мають управляти якістю надання освітніх послуг. Управління якістю пов'язане з формуванням політики та встановленням цілей у сфері якості, визначенням процесів задля досягнення цих цілей через планування, забезпечування, контролювання та поліпшування якості. Розглянемо більш детально складову частину управління якістю – забезпечення якості, яка зосереджена на створюванні впевненості в тому, що вимоги щодо якості буде виконано [7]. На рисунку 2 представлено схему забезпечення якості.

За стандартом ISO 9000 термін якість визначено як ступінь, до якого сукупність власних характеристик об'єкта задовольняє вимоги [7]. Виконання ліцензійних умов провадження освітньої діяльності ЗВО пов'язані із

забезпеченням відповідності кількісних та якісних показників кадрових вимог, технологічних вимог щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності, технологічних вимог щодо навчально-методичного, інформаційного

Рисунок 2 – Схема забезпечення якості

забезпечення освітньої діяльності [21]. Державні акредитаційні вимоги пов'язані з виконанням вимог законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України, та інших нормативно-правових актів у галузі вищої освіти та з дотриманням нормативних вимог щодо якісних характеристик підготовки фахівців за відповідними освітніми рівнями, які складаються з умов забезпечення державної гарантії якості вищої освіти, з рівня підготовки фахівців за результатами освітньої діяльності та з організації наукової роботи [1]. СВО за відповідним рівнем освіти в межах конкретної спеціальності визначають вимоги до освітніх програм: обсяг у кредитах ЄКТС; перелік компетентностей,

якими мають оволодіти здобувачі; нормативний зміст підготовки у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів; вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості; вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності) [3]. Стандарти ESG ґрунтуються на чотирьох принципах: ЗВО несуть відповідальність за якість надання освітніх послуг; забезпечення якості сприяє розвитку культури у сфері якості та відповідає різноманітності систем вищої освіти, ЗВО, програм та здобувачів освіти; забезпечення якості враховує потреби та очікування здобувачів освіти, усіх інших зацікавлених сторін. ESG складаються з трьох частин, які стосуються внутрішнього забезпечення якості, зовнішнього забезпечення якості і агентства забезпечення якості. Вимоги трьох частин формують основу Європейських рамок забезпечення якості [5].

У відповідності до вимог Закону України «Про вищу освіту» система внутрішнього забезпечення якості ЗВО передбачає, насамперед, здійснення заходів пов'язаних з визначенням принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти. Для більш чіткого розуміння встановлених правил, загальних принципів та характеристик, які стосуються різних видів діяльності в сфері забезпечення якості в ЗВО мають бути запроваджені внутрішні нормативні документи. Стандарти ЗВО встановлюють порядок застосування та контроль провадження нормативних документів стосовно реалізації основних видів діяльності.

З метою отримання достовірних даних та інформації в результаті реалізації основних видів діяльності ЗВО повинно визначити, що саме потрібно піддавати моніторингу та вимірюванню, коли треба провадити моніторинг і вимірювання та коли треба аналізувати і оцінювати результати моніторингу та вимірювання.

Оцінка якості це визначення відповідності освітньої послуги встановленим вимогам, та є основою для аналізу та прийняття управлінських рішень. Для вдосконалення діяльності ЗВО та забезпечення сталого розвитку необхідно регулярно проводити самооцінку діяльності. Проведення самооцінки надає змогу виявляти області діяльності, які потребують поліпшення та отримувати можливість порівняння досягнутих результатів діяльності як на внутрішньому

рівні так і на зовнішньому. Державний нагляд (контроль) освітньої діяльності ЗВО здійснюється у формах: проведення акредитаційної експертизи, експертної оцінки діяльності та інспектування за унормованими показниками встановлених вимог.

Проте, абітурієнт, при виборі ЗВО, найменше бере до уваги нормативи, встановлені для ЗВО на законодавчому рівні. Абітурієнту важливо зуміти реалізувати себе як фахівця після закінчення вищого навчального закладу. Саме на вирішення таких завдань націлені стандарти ESG. Ухвалення стандартів ESG спрямовано на забезпечення гарантії якості навчання і викладання у вищій освіті. По суті, стандарти ESG є рекомендаціями, які пропонують певні механізми побудови внутрішньої і зовнішньої систем забезпечення якості у ЗВО. Складність побудови освітніх стандартів полягає в тому, що необхідно визначити сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності, яка буде забезпечувати якість освіти, але це правило не повинно стримувати ініціативу освітнього закладу, забезпечуючи його свободу вибору механізму забезпечення якості освіти.

Такий спосіб забезпечення якості дуже схожий зі способом наведеним в стандартах серії ISO 9000 на систему менеджменту якості підприємств. Принцип, закладений в основу цих стандартів, показав свою ефективність і результативність за умови неформального застосування встановлених в стандартах норм. Вперше прийняті в 1987 році, на даний час стандарти прийняті в 190 країнах світу. Універсальність методів стандартів дозволяє застосовувати їх в найрізноманітніших областях виробництва і надання послуг. Поряд зі стандартами серії ISO 9000 в деяких галузях промисловості розробляються свої стандарти, які базуються на принципах стандартів менеджменту якості. При найближчому розгляді стандартів ESG можна побачити, що ці стандарти узгоджені з принципами, на яких побудовані стандарти на системи менеджменту якості. Підходи з формування критеріїв освітніх послуг представлено на рисунку 3. З рисунка 3 видно, що два підходи нормування якості освітніх послуг формально ставлять одну й ту ж мету, але

істотно відрізняються їх «точки прикладання» і, як наслідок, будуть відрізнятися нормовані показники.

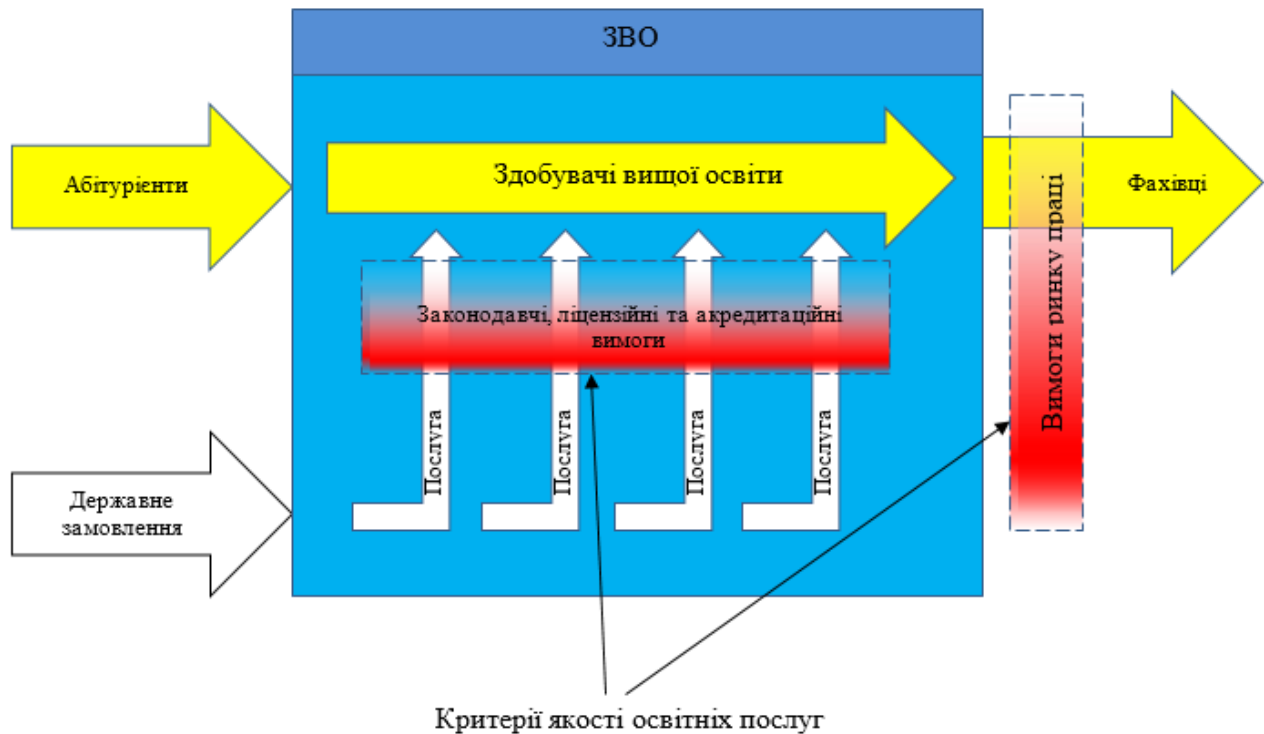

Рисунок 3 – Формування критеріїв освітніх послуг

Стандартом освітньої діяльності передбачена сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу закладами вищої освіти [3]. Стандарти ESG і ISO 9001 орієнтовані на забезпечення отримання гарантованої освіти, що відповідає вимогам замовника та інших зацікавлених сторін.

Враховувати запити ринку можна тільки в тому випадку якщо ці запити чітко ідентифіковані і задоволеність споживача може бути кількісно оцінена. Відносини зі споживачем освітніх послуг повинні бути побудовані за принципом постійного поліпшення. Для цього, реалізація навчального процесу повинна бути спрямована на задоволення запиту зацікавлених сторін, а по закінченню навчального процесу повинен проводитися контроль і коригування навчального процесу. Ефективність системи управління якістю оцінюється, перш за все, абітурієнтами, які обирають навчальний заклад та довіряють йому і покладають надії на своє становлення в суспільстві за допомогою знань

отриманих в навчальному закладі. Тому, бачиться, що система оцінки якості освіти має містити ще й оцінювання досягнутих результатів навчання з боку випускників, яке надасть змогу своєчасно реагувати на потреби безпосередніх споживачів цих освітніх послуг і корегувати освітню діяльність та реалізувати студентоцентризований підхід при побудові навчального процесу. [22].

2.3 Багаторівнева модель управління процесом

Останнім часом досить велику кількість наукових робіт присвячено розгляду питань, пов'язаних із забезпеченням якості або управлінням якістю надання освітніх послуг у сфері вищої освіти. Особлива увага приділяється процесному підходу до управління якістю [23, 24, 25,32].

Відповідно до контексту основних понять стандарту ДСТУ ISO 9000:2015 якість трактується наступним чином [7]:

– організація, орієнтована на якість, сприяє формуванню культури, яка впливає на поведінку, ставлення, діяльність і процеси, що додають цінність через задоволення потреб і очікувань замовників й інших відповідних зацікавлених сторін;

– якість продукції та послуг організації визначають здатністю задовольняти замовників, а також передбаченим і непередбаченим впливом на відповідні зацікавлені сторони;

– якість продукції та послуг охоплює не тільки їхні передбачені функції та характеристики, але також їхні сприймані цінність і користь для замовника.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»: під якістю надання освітніх послуг розуміють рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, який відповідає стандартам вищої освіти, що забезпечує отримання особами якісної вищої освіти і сприяє створенню нових знань [3]. З огляду на вище викладене, зрозуміло, що якість освітньої послуги не може бути обмежена лише задоволенням вимог, потреб і очікувань зацікавлених сторін, воно також може впливати на репутацію ЗВО та його конкурентоспроможність на ринку надання освітніх послуг. Надання якісних освітніх послуг – це досить

великий перелік складових, пов'язаних з показниками і функціональними можливостями вищого навчального закладу [26].

Для вирішення цього завдання необхідно визначити атрибути процесу, порядок його реалізації із зазначенням конкретних дій і відповідальних за його здійснення з метою отримання інформації, необхідної для подальшої оцінки процесу і визначення його можливостей; розробити модель діяльності у вигляді процесу, яка враховує різні рівні управління.

Для успішного функціонування ЗВО повинен визначити численні взаємопов'язані види діяльності, пов'язані з проектуванням, наданням і вдосконаленням наданих освітніх послуг і здійснювати управління ними. Все це вимагає застосування процесного підходу [27, 28]. Всі види діяльності організація може розглядати як систему процесів. Для цього необхідно детально описати всі процеси, які ЗВО використовує для досягнення своїх цілей. Відповідно до положень ДСТУ ISO 9001:2015 процеси організації можна розділити на процеси різних видів діяльності, пов'язаних безпосередньо з виробництвом продукції (наданням послуг) та процесів системи, пов'язаних з внутрішніми аудитами та аналізом з боку керівництва. За визначенням ДСТУ ISO 9001:2015 «Процес – сукупність взаємопов'язаних або взаємодійних робіт, що використовують входи для створення запланованого результату». Три основні концепції для управління процесами і системою в цілому: ризик-орієнтоване мислення, застосування циклу Шухарта-Демінга Plan-Do-Check-Act (PDCA) і технологічний підхід [8].

Систему процесів різних видів діяльності представляють у вигляді процесного ландшафту, як візуалізацію того, які види діяльності здійснюються і як вони взаємодіють в організації. Процесний ландшафт відображає ієрархію процесів і області діяльності організації. Області процесів ділять на: процеси управління, основні процеси та підтримуючі процеси.

Розглянемо докладніше питання, пов'язані з описом і документуванням процесів. Опис процесу – визначає порядок його реалізації із зазначенням конкретних дій, термінів виконання та відповідальних. У кожній організації

оформлення регламентів процесу може бути різним: із застосуванням інформаційних карт, положень, блок схем процедур та ін. Головне, структура регламенту і інформація, яку він відображає, повинна бути представлена у відповідності до потреб організації та зручна у використанні. На наш погляд такий документ повинен мати графічну і описову компоненти, щоб забезпечити отримання інформації, необхідної для подальшої оцінки процесу з метою поліпшення і визначення його можливостей. Внутрішній нормативний документ для кожного процесу системи менеджменту якості ЗВО, як правило, повинен описувати такі компоненти: 1) мета процесу, узгоджена з цілями і політикою ЗВО; 2) ідентифікація процесу, визначення меж; 3) відповідальність, тобто визначення власника процесу з відповідними повноваженнями для забезпечення функціонування процесу (якщо необхідно структурний(і) підрозділ(и), відповідальний(і) за процес); 4) входи – інформація для перетворення в виходи; 5) виходи – результат перетворення входів при реалізації процесу; 6) ресурси – засоби для перетворення входів у виходи; 7) систему показників і критеріїв результативності. Найчастіше для цього використовують графічну спрощену модель представлення діяльності у вигляді процесу, представлену на рисунку 4 [29].

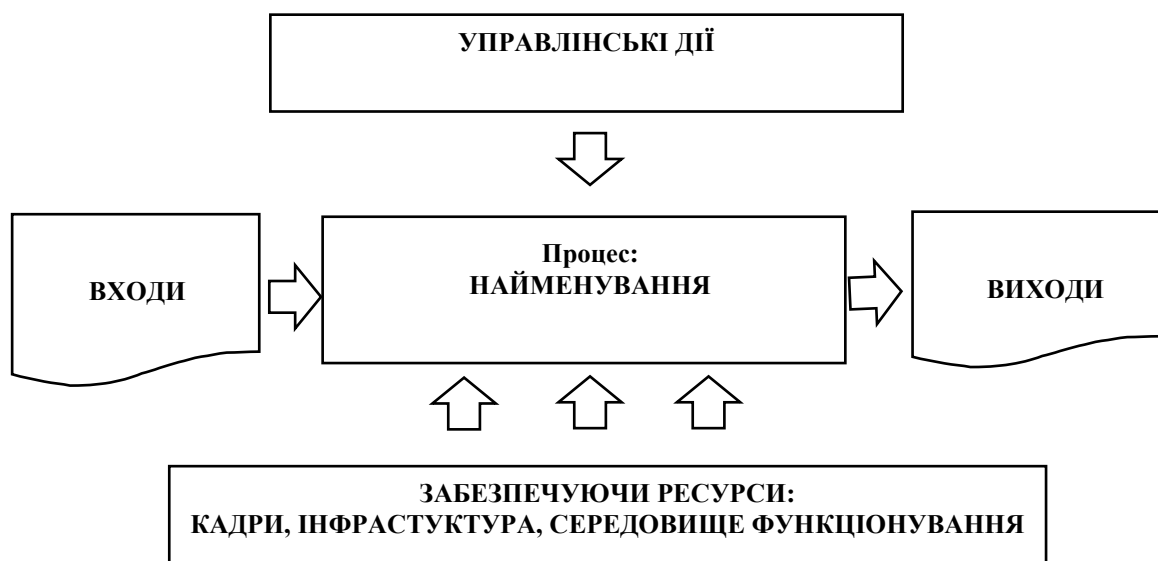

Рисунок 4 – Модель представлення діяльності у вигляді процесу

Формальний підхід, який визначає процес як виконання певної технологічної послідовності дій (операцій) не розкриває складності реальної діяльності при проведенні аналізу управління процесом. Дійсно, велика частина процесів в організації, що додає цінність для задоволеності споживачів більшою мірою носить характер наскрізних (міжфункціональних) процесів, які включають діяльність, виконувану структурними підрозділами організації, що мають різну функціональну та адміністративну підпорядкованість. При цьому роботи, що виконуються в рамках структурних підрозділів, здійснюються на рівні виконавців. А прийняття рішень, погоджень, затверджень та ін., здійснюються з урахуванням циркуляції «зверху – вниз» (з урахуванням особливостей структурної моделі організації) [30]. На практиці, реалізація процесної моделі у ЗВО без урахування взаємозв'язків зі структурною моделлю може призводити до можливості появи дублювання функцій різними структурними підрозділами, виникнення бар'єрів або виявлення зон безвідповідальності. Тому, доцільним, є підхід до розробки моделі представлення діяльності у вигляді процесу, яка враховує різні рівні управління в структурі ЗВО. Графічна багаторівнева модель управління процесом представлена на рисунку 5.

Управління на рівні вищого керівництва пов'язане зі стратегічним управлінням, аналізом результативності та ефективності системи управління на основі показників процесів, постановкою завдань на основі аналізу системи управління. Управління на рівні власника процесу пов'язане з управлінням ресурсами та інформацією по процесу, визначенням послідовності виконання робіт процесу, організацією системи збору інформації про хід виконання процесу, аналізом отриманої інформації і підготовки звітів по визначенню можливостей і реалізації поліпшень процесу для першого рівня управління [31]. На рівні виконавців – пов'язане з управлінням процесом відповідно до регламенту (положенням, процедурою та ін.), з підготовкою звітів (записів) для другого рівня управління. Дана модель управління процесом може бути використана при регламентації основних процесів ЗВО.

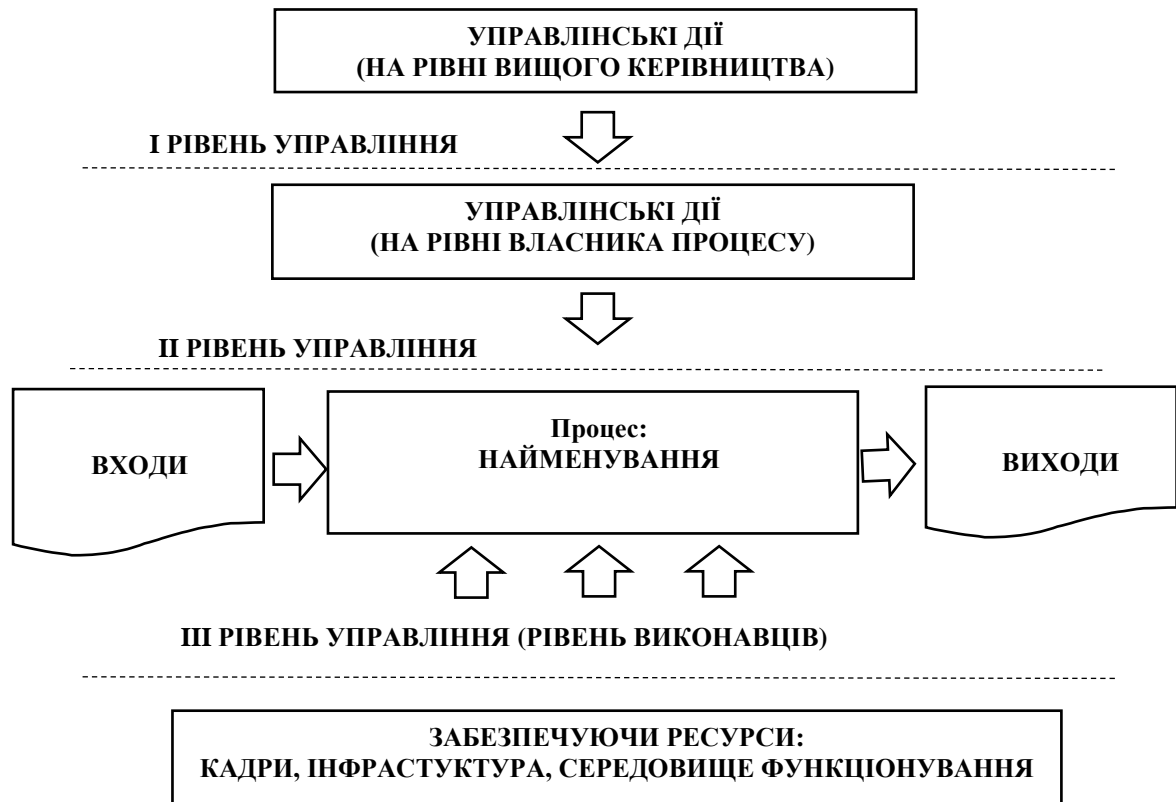

Рисунок 5 – Багаторівнева модель управління процесом

Відповідно до процесного ландшафту ОНПУ до основних процесів відносять процеси, пов'язані з освітньо-науковою діяльністю: прийомом студентів, довузівською підготовкою, плануванням і здійсненням освітньої та наукової діяльності, випуском і розподілом фахівців, оцінкою, аналізом і поліпшенням освітньо-наукової діяльності, корегувальними і поліпшувальними діями. Розглянемо застосування моделі управління при регламентації процесу проектування і розробки ОП в ОНПУ[32]. Схема управління процесом проектування і розробки ОП ОНПУ представлена на рисунку 6. Діяльність на кожному рівні управління реалізується із застосуванням циклу PDCA. Результатом діяльності етапу «Plan» (включення розробки ОП до наказу) першого рівня управління буде наказ для другого рівня управління, який одночасно є виконавцем етапу «Do» для першого і управлінням для третього рівнів. Результатом діяльності етапу «Plan» другого рівня управління буде план послідовності виконання робіт з проектування та розробки ОП для третього

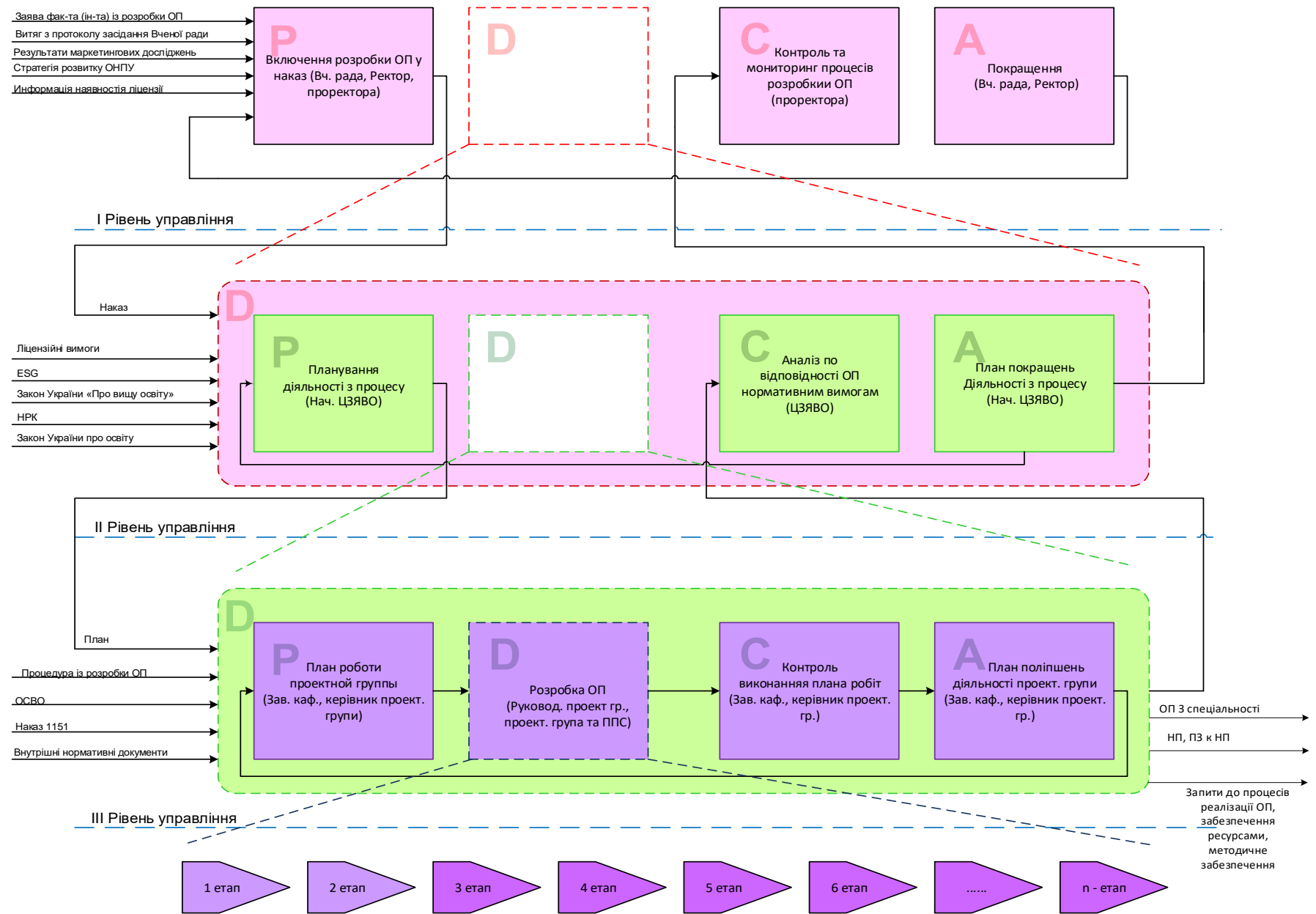

Рис 6 – Схема управління процесом проектування і розробки освітніх програм ОНПУ

рівня, який одночасно є виконавцем етапу «Do» для другого і управлінням для професорсько-викладацького складу (ППС), що забезпечує спеціальність.

Інформація про результати контролю етапу «Check» піддається аналізу на етапі «Act» і з планом поліпшень передається з третього рівня на другий і потім на перший для прийняття рішення щодо коригувальних дій, які зможуть забезпечити більш ефективне управління процесом.

Основні компоненти внутрішнього нормативного документа – інформаційної карти процесу: 1) мета процесу – розробка ОП, яка відповідає встановленим вимогам освітнього СВО відповідного освітнього рівня, спеціальності, що задовольняє запити всіх стейкхолдерів процесу; 2) ідентифікація процесу, визначення меж – основний процес, встановлює послідовність дій при розробці ОП в рамках освітнього процесу; 3) відповідальність – відповідальним за підтримку процесу (процедури) є начальник центру із забезпечення якості вищої освіти, вимоги цієї документованої процедури поширюються на всі структурні підрозділи ОНПУ (кафедри, які здійснюють або планують здійснювати процес підготовки бакалаврів, магістрів і аспірантів); відповідальними за виконання положень процедури є керівники структурних підрозділів ОНПУ (кафедр), які здійснюють освітню діяльність; 4) входи – стратегія розвитку ОНПУ, результати маркетингових досліджень, виписка з протоколу засідання Вченої ради, інформація про наявність ліцензії, ліцензійні умови, ESG, Закон «Про вищу освіту», НРК, Закон «Про освіту», процедура по розробці ОП, СВО, наказ 1151, внутрішні нормативні документи ОНПУ; 5) виходи – ОП за спеціальністю (спеціалізацією), навчальний план та пояснювальна записка до нього (НП, ПЗ до НП), запити на процеси: реалізації ОП, забезпечення ресурсами, методичного забезпечення; 6) ресурси – ППС, інфраструктура, середовище для функціонування процесу; 7) систему показників і критеріїв результативності – відсоток затверджених ОП, відсоток ОП узгоджених з стейкхолдерами процесу; для оцінки процесу – методи моніторингу і вимірювання процесу, контроль відповідності документів ОП вимогам СВО, процедури по розробці ОП, аналіз

даних та інформації, складання звіту про виконання плану ОНПУ по розробці ОП на календарний рік. Виконавці третього рівня управління працюють відповідно до процедури по розробці ОП, затвердженої вченою радою університету.

Застосування багаторівневої моделі управління процесами дозволяє реалізувати політику і процедури стратегічного управління наскрізними процесами, розподілити відповідальність і повноваження при здійсненні окремих етапів процесу. Виконання різних видів діяльності в рамках процесу із застосуванням циклу PDCA дозволяє встановити плани для кожної області діяльності на різних рівнях, виконувати роботу відповідно до плану, здійснювати своєчасний контроль і вносити необхідні поліпшення.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

3.1 Оцінювання процесів системи управління якістю

З метою оцінювання дієвості та результативності, ЗВО повинен проводити моніторинг, вимірювання, аналіз та оцінку своєї діяльності. Процес оцінювання стосується політики та цілей, дієвості системи управління (процеси керування, основні та підтримуючі процеси) та має бути спрямований на визначення рівня досконалості організації. Моніторинг діяльності, в свою чергу, спрямований на визначення ступеня задоволеності потреб й очікувань стейкхолдерів. Процес вимірювань безпосередньо пов'язаний з системою вимірювань показників процесів. Система показників якості процесу (індикатори оцінки) описує властивості процесу по відношенню до характеристик. На основі результатів отриманих даних та інформації в ході проведення моніторингу і вимірювання виконують аналіз та здійснюють оцінку. На рисунку 7 показана схема оцінювання процесу. Модель оцінки процесу основана на еталонній моделі, яка групує процеси за категоріями (процеси керівництва, основні та підтримуючі) при вимірюванні процесу за характеристиками (результатами) процесу. Модель оцінки процесу також містить вимірювання можливостей процесу на основі характеристик властивостей процесів [33].

Процес оцінки доцільно здійснювати за циклом Шухарта-Демінга PDCA. До етапу планування (P – plan) можна віднести план оцінки процесу, який має бути задокументований та обов'язково містити вхідні дані, перелік дій для проведення оцінки, графік проведення оцінки, розподіл відповідальності членів групи оцінки, опис запланованих виходів процесу оцінки. Етап виконання (D – do) пов'язаний із збиранням даних для оцінки та встановленням відповідності до елементів моделі оцінки, визначенням результатів. До етапу перевірки (C – check) відноситься валідація зібраних даних для підтвердження об'єктивності та

узгодженості. На етапі «дій» (A – act) складається план поліпшень діяльності за процесом. Входи та виходи процесу оцінки представлені у таблиці 3.

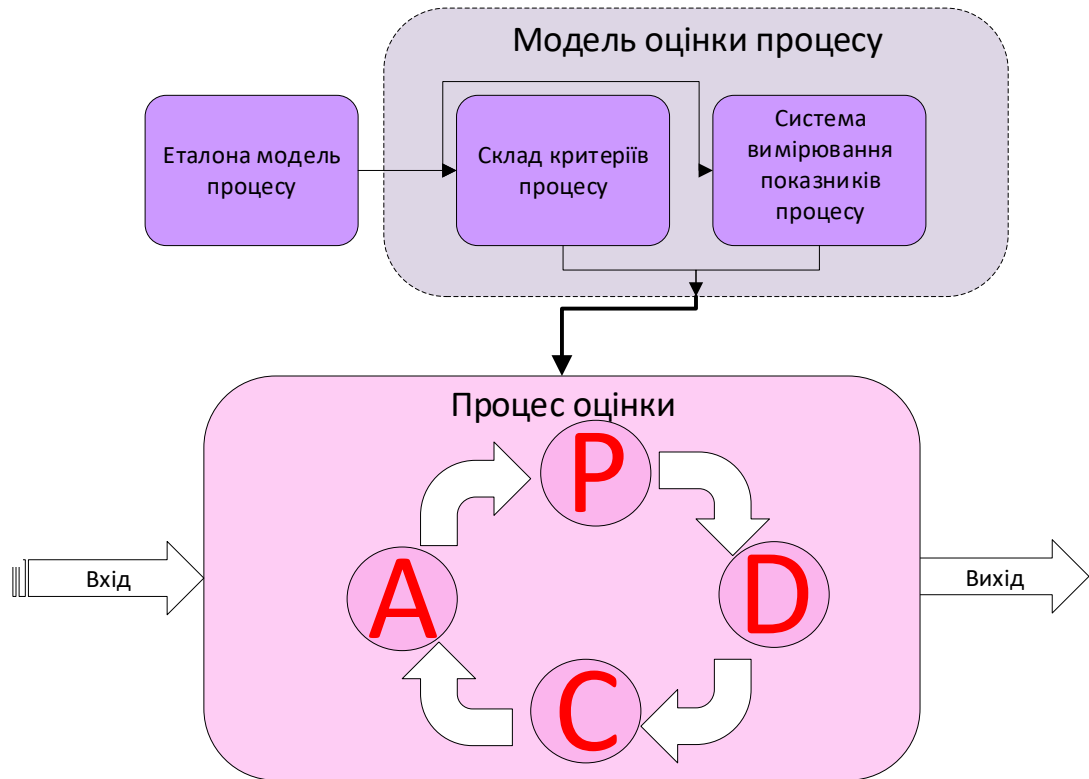

Рисунок 7 – Схема оцінювання процесу системи управління якістю

Таблиця 3.

Входи процесу оцінки	Призначення
	Область застосування
	Обмеження
	Підходи до оцінки
	Додаткова інформація (за необхідності)
Виходи процесу оцінки	Протокол оцінки
	Профіль процесу
	Свідоцтва оцінки
	Додаткова інформація (за необхідності)

В ході реалізації процесу оцінки організація отримує дані та інформацію стосовно оцінюваних процесів та ступінь їх досягнення запланованим цілям та результатам.

3.2 Структура і ключові компоненти моделі оцінки процесу

Мета проведення оцінки полягає у визначенні стану ключових процесів та ступеня провадження процесного підходу, а також надає змогу визначити можливості та потреби для поліпшення цих процесів. На рисунку 8 показано концептуальну модель оцінки процесу, яка базується на еталонній моделі процесу та включає в себе встановлення дій щодо поліпшення та визначення можливостей процесу. Концептуальна модель визначає взаємозв'язок понять, що визначає смислову структуру області оцінювання та її об'єкту у відповідності до ДСТУ ISO 33001:2016.

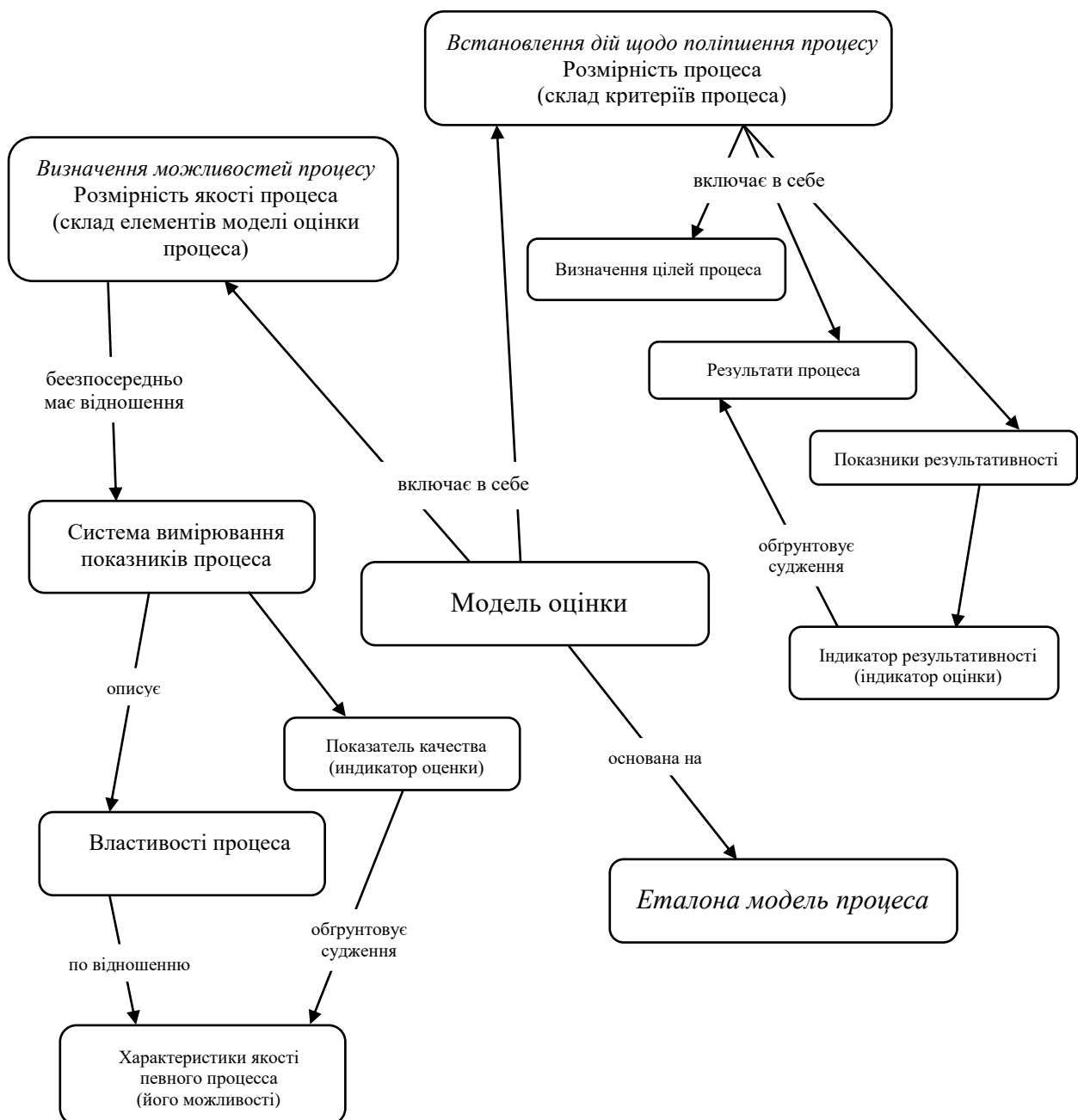

Рисунок 8 – Концептуальна модель оцінки процесу

Встановлення дій щодо поліпшення пов'язані з вимірюванням процесу (розмірністю процесу) за характеристиками результатів процесу, відповідними до цілей. Визначення можливостей процесу пов'язані з вимірюванням можливостей процесу за характеристиками властивостей процесу, які необхідні для управління його продуктивністю, результатами. Процеси за категоріями групуються за видами діяльності. Більш детально процеси керівництва, основні та підтримуючі мають бути визначені у реєстрі процесів системи управління якістю у відповідності до процесного ландшафту. Ці процеси повинні бути регламентованими у відповідності до потреб організації (внутрішні нормативні документи: інформаційні карти, положення, процедури та ін.). Наприклад інформаційна карта процесу має відповідати еталонній моделі за відповідною категорією та містити інформацію щодо встановлених цілей, входів та виходів, ресурсів, показників та критеріїв результативності. В той час, як процедура цього процесу містить детальний опис етапів до встановленого способу виконання цього процесу [13]. Еталона модель не встановлює, як саме цілі та результати мають бути досягнуті в ході виконання процесу. Встановлення відповідності цілям та результатам процесу може відбуватися на рівні виконавців (у відповідності до процедури або положення).

Для визначення можливостей процесу можна скористуватися методикою, зазначеною в [33]. Як зазначено в моделі оцінки процесу (див. рисунок 8) визначення можливостей процесу здійснюється на основі системи вимірювання показників процесу, що описують властивості процесу по відношенню до характеристик якості процесу. Властивості процесу угрупованні за рівнями можливостей (див. таблицю 4). На кожному рівні властивості процесу допомагають розкрити потенційні можливості процесу. Модель оцінки містить два типи показників: показники результативності, що обґрунтовують судження про ступінь виконання процесу та показники якості, що обґрунтовують судження о можливостях здійснення процесу. Розмірність можливостей процесу складається з шести рівнів (див. таблицю 5), які мають позначення за

порядковою шкалою. Ступені відповідності властивостей процесу в процентах з описом позначень за порядковою шкалою наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Рівні можливостей процесу [34]

Позначення за порядковою шкалою / рівень можливостей	Властивість процесу	Дії для досягнення відповідності властивостей процесу
1	2	3
0 – Незавершений процес (незначний або відсутній)	-	-
1 – Виконаний процес (демонстрація досягнення даного рівня)	Результативність процесу (ступінь того, наскільки досягається мета процесу)	Процес досягає запланованих результатів
2 – Керований процес (демонстрація відповідності даному рівню з урахуванням раніше визначених властивостей)	Управління продуктивністю (ступінь керованості продуктивністю процесу)	Визначення мети виконання процесу Планування продуктивності процесу Оцінка продуктивності процесу Регулювання продуктивності процесу відповідно до плану Розподіл обов'язків і повноважень Забезпечення готовності персоналу до виконання обов'язків Визначення ресурсів і інформації для виконання процесу Управління взаємодією сторін для забезпечення ефективності комунікацій
	Управління результатами (ступінь керованості результатами певного процесу)	Визначення вимог до результатів виконання процесу Визначення вимог до документування та контролю результатів Забезпечення ідентифікації, документування та контролю результатів Перевірка результатів виконання процесу згідно з планом
3 – Встановлений процес (демонстрація відповідності даному рівню з урахуванням раніше визначених властивостей)	Визначення процесу (ступінь забезпечення функціонування процесу, що підтримує розгортання певного процесу)	Визначення та забезпечення функціонування процесу Визначення взаємодій з іншими процесами Визначення в рамках структури, необхідних для виконання процесу компетентностей та обов'язків Визначення забезпечення ресурсами (інфраструктура) Визначення методів для здійснення моніторингу результативності та придатності процесу
	Розгортання процесу (ступінь, в якій процес розгортається як певний процес, орієнтований на досягнення відповідних результатів)	Оцінюваний процес розгортається на базі відповідного доопрацьованого процесу Здійснюється розподіл і доведення до відома учасників відповідних компетентностей, обов'язків і повноважень для виконання певного процесу Персонал, який виконує певний процес

Продовження таблиці 4.

1	2	3
		<p>володіє відповідними компетентностями, підготовкою та досвідом</p> <p>Визначається інфраструктура і середовище для виконання процесу з подальшим їх визначенням і управлінням</p> <p>Збір і аналіз відповідних даних з метою доведення придатності та результативності</p>
<p>4 – Передбачуваний процес (демонстрація відповідності даному рівню з урахуванням раніше визначених властивостей)</p>	<p>Кількісний аналіз (ступінь визначеності інформаційних потреб)</p> <p>Кількісний контроль (ступінь об'єктивності даних, що використовуються для управління передбачуваною результативністю процесу)</p>	<p>Процес приводиться у відповідність з кількісними цілями</p> <p>Визначається потреба в інформації для досягнення заданих кількісних цілей</p> <p>Цілі вимірювання процесу формуються на базі потреби в інформації про процес</p> <p>Визначаються вимірювані відносини між елементами процесу, які вносять свій внесок в результативність процесу</p> <p>Встановлюються кількісні орієнтири результативності процесу для досягнення відповідних бізнес-цілей</p> <p>Визначаються потрібні вимірювання і частота їх проведення відповідно до цілей вимірювання процесу і кількісних орієнтирів результативності процесу</p> <p>Проводиться збір та перевірка результатів вимірювань з подальшою підготовкою звітності для відстежування ступеня досягнення поставлених кількісних цілей</p> <p>Відбираються методи аналізу зібраних даних</p> <p>Визначаються шляхом аналізу зібраних даних з'ясовні причини розбіжностей в ході виконання процесу</p> <p>Встановлюються відповідні розподілу, які характеризують продуктивність процесу;</p> <p>Робляться коригувальні дії для опрацювання причин розбіжностей</p> <p>Встановлюються при необхідності окремі розподілу для аналізу процесу під впливом з'ясованих причин розбіжностей.</p>
<p>5 – Інноваційний процес (демонстрація відповідності даному рівню з урахуванням раніше визначених властивостей)</p>	<p>Інноваційність процесу (ступінь того, наскільки зміни процесу визначаються аналізом інноваційних підходів до визначення і розгортання процесу)</p> <p>Реалізація інновацій процесу (ступінь того, наскільки зміни у визначенні, управлінні і виконанні процесу допомагають в досягненні відповідних цілей інновації процесу)</p>	<p>Визначаються цілі інновації процесу відповідно до цілей</p> <p>Проводиться аналіз відповідних даних з метою виявити можливості для інновацій</p> <p>Виявляються можливості для інновацій на базі нових технологій і концепцій процесу</p> <p>Вводиться стратегія реалізації для досягнення цілей інновації процесу</p> <p>Оцінюється вплив всіх передбачуваних змін з урахуванням цілей певного і стандартного процесів</p> <p>Досягається управління реалізацією всіх узгоджених змін з метою забезпечити розуміння і опрацювання будь-яких переривань виконання процесу</p> <p>Проводиться оцінка результативності змін процесу на базі фактичного виконання з урахуванням певних вимог до продукту і цілей процесу</p>

Таблиця 5 – Ступені відповідності властивостей процесу в процентах [34]

Позначення за порядковою шкалою	Ступеня відповідності властивостей процесу в процентах	Опис позначень за порядковою шкалою
N	Не відповідність: від 0 до 15% відповідності	Докази відповідності певної властивості процесу незначні або відсутні
P-	Часткова відповідність: від 15% до 32,5% відповідності	Багато аспектів відповідності властивості процесу можуть бути непередбачуваними
P+	Часткова відповідність: від 32,5% до 50% відповідності	Деякі аспекти відповідності властивості процесу можуть бути непередбачуваними
L-	Значна ступінь відповідності: від 50% до 67,5% відповідності	У даній властивості процесу можуть бути присутніми численні недоліки
L+	Значна ступінь відповідності: від 67,5% до 85% відповідності	У даній властивості процесу можуть бути присутніми деякі недоліки
F	Повна відповідність: від 85% до 100% відповідності	Свідчення наявності систематичного методу і значної відповідності певної властивості процесу

Дана модель оцінки надає змогу організації визначати стан виконання власних процесів та визначати можливості для їх поліпшення.

3.3 Підходи до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання освітніх програм

В умовах переходу підготовки здобувачів вищої освіти за компетентністними моделями перед вітчизняними ЗВО постає завдання реалізації компетентностного підходу до розробки освітніх програм та розробки нових методів навчання, викладання з метою забезпечення досягнення студентами запланованих програмних результатів навчання, які мають відображати рівень засвоєння компетентностей.

У відповідності до визначень у Законі «Про вищу освіту»: компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти; результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-

професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [3]. У відповідності до визначення НРК: результати навчання – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання [35].

При формулюванні компетентностей та результатів навчання у контексті освітньо-професійних та освітньо-наукових програм необхідно залучати всіх стейкхолдерів (зацікавлених сторін – майбутніх роботодавців, експертів професійного середовища, академічної спільноти, здобувачів освіти) до співпраці при їх розробці. Така співпраця дозволить розробити освітні програми, які відповідатимуть сучасним вимогам у сфері професійної діяльності майбутніх фахівців з урахуванням потреб ринку праці. Залучення студентів при розробці програм з метою реалізації моделі студентоцентрованого навчання і викладання надасть змогу стимулювати їх мотивації в освітньому процесі [36, 37]. При цьому нові освітні технології та методи викладання запропоновані академічною спільнотою для забезпечення досягнення студентами запланованих програмних результатів навчання, можна розглядати як спосіб формування компетентностей. Але постає ще одне важливе питання – це оціночні засоби, та інструменти вимірювання, які необхідні для доказу (визначення) рівня сформованості компетентностей та вимірювання результатів навчання.

Сучасний підхід до реалізації освітніх програм та провадження студентоцентрованого навчання регламентується вимогами і критеріями ESG. Освітні програми знаходяться у центрі місії ЗВО та мають відповідати цілям та інституційній стратегії [5]. Політика ЗВО повинна визначати керівні принципи підходів вишу до оцінювання. Оцінювання, по-перше, повинно сприяти залученню здобувачів освіти до процесу навчання і повинно заохочувати і підтримувати їх. По-друге, заходи оцінювання досягнення результатів навчання мають надавати докази задоволення критеріїв якості засвоєння програми, наприклад, при акредитації освітньої програми. Успішне засвоєння програми

залежить від ефективної організації процесів при реалізації освітньої програми, побудованої на основі компетентнісної моделі. Це дозволить здобувачам демонструвати результати навчання та випускати вишам конкурентоспроможних фахівців, здатних використовувати отримані знання, вміння та володіти сучасними технологіями в рамках отриманих спеціальностей [4,17,38]. Тому актуальним завданням для ЗВО є визначення принципів ефективного оцінювання компетентностей і гарантування того, що існує узгодженість між цілями навчання і провадженням освітньої діяльності спрямованої на досягнення запланованих результатів навчання. Для вирішення цього завдання необхідно: визначити підходи до системи оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання в рамках діяльності СВЗЯ ЗВО; визначити методику оцінювання якості засвоєння освітньої програми; розробити інструменти для чіткого визначення як результати навчання представлені на рівні освітньої програми та інтегровані в освітніх компонентах.

Формування компетентностей здобувачів здійснюється впродовж навчання в процесі вирішення завдань практичного і дослідницького характеру на основі отриманих теоретичних знань та при генеруванні нових ідей. Між компетентностями та результатами навчання освітньої програми існує співвідношення: компетентність як сукупність результатів навчання, необхідних для визначення рівня її сформованості.

Оцінювання результатів навчання під час самоаналізу або проходження процедури акредитації освітньої програми має здійснюватися за освітніми компонентами, тобто окремими дисциплінами, практиками, індивідуальними дослідницькими завданнями тощо. Цей процес безпосередньо пов'язаний з діяльністю пофесорсько-викладацького персоналу, перед якими постає завдання розробити програми дисциплін, практик та ін., з використанням відповідних методів навчання, викладання, критеріїв оцінювання для забезпечення досягнення студентами очікуваних результатів навчання.

Для реалізації освітньої програми, побудованої на основі компетентнісної моделі, необхідно розробити нову систему оцінювання, наразі не існує

загально визнаних методів оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання. Це завдання кожний ЗВО має вирішувати самостійно у контексті діяльності внутрішньої системи забезпечення якості. Ця система повинна бути спрямована на оцінювання не з метою контролю, як було раніше, а на оцінювання з метою розвитку. Оцінювання можна розглядати, як потужний стратегічний інструмент для викладачів, яке буде направляти здобувачів до ефективних підходів вивчення і відповідно до покращення результату. Проблемним питанням стає реалізація вимірюваності результатів навчання, яка носить більш практичний характер та пов'язана з необхідністю розробки нового інструментарію достовірного кількісного вираження (оцінювання), засобів контролю, які мають носити уніфікований характер в рамках діяльності університету[13].

Для вирішення цього питання необхідно визначити співвідношення між компетентністю та результатами навчання окремих освітніх компонент. Рівень сформованості компетентності може визначатися при засвоєнні, як однієї так і декількох дисциплін, проходженні практик, виконанні індивідуальних дослідницьких завдань тощо. У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» результати навчання мають бути ідентифіковані. Для забезпечення ідентифікації при описі результатів навчання окремих освітніх компонент доцільно використовувати класифікацію за Б. Блумом. Результати навчання мають бути діагностичними, тобто повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення, кількісно оціненими та вимірюваними. Засобами і методами вимірювання і оцінювання та предметною областю оцінювання займається така наука як – кваліметрія. Методи кваліметричного аналізу застосовують у випадках, коли потрібно дати кількісну оцінку якості будь-якого об'єкта [39, 40]. Для того щоб здійснити процес оцінювання якості необхідно розробити методику оцінювання якості, яка має відповідати на два питання: Що оцінювати? Як оцінювати? Для того щоб відповісти на перше питання проаналізуємо з чого складається якість засвоєння освітньої програми. Якість освітньої програми можна розглядати як ієрархічну сукупність

властивостей, котра представляє інтерес для споживачів цієї програми для забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці. Рівень якості засвоєння освітньої програми здобувачами освіти можна оцінювати за комплексною властивістю, в якості якої може виступати – інтегральна компетентність за відповідним кваліфікаційним рівнем НРК. Інтегральна компетентність, як комплексна властивість якості розглядається на найнижчому рівні ієрархічної сукупності властивостей (0 рівень), а його складові, менш узагальнені властивості на більш високому рівні (n рівень). Кількість рівнів залежить від ступені деталізації властивостей. Інтегральна компетентність складається з сукупності загальних та спеціальних компетентностей. В свою чергу загальні компетентності, за методологією Tuning [41], розподіляються на інструментальні, міжособистісні та системні, а спеціальні – на предметні, фахові та інноваційні. Кожна окрема група компетентностей визначається програмними результатами навчання, сформульованими у дескрипторах НРК, а саме – знання (З), уміння (У), комунікація (К), автономія та відповідальність (АВ). Кількість програмних результатів навчання сформульовані з використанням конкретних дескрипторів НРК залежить від приналежності компетентності до групи. Графічно цей взаємозв'язок між компетентностями і програмними результатами навчання може бути представлений у вигляді неповного дерева, який можна використовувати для аналізу співвідношення: інтегральна компетентність → загальні компетентності → спеціальні компетентності → результати навчання при розробці освітніх програм, представлено на рисунку 9.

Комплексне оцінювання якості можна розглядати як поетапний процес: від оцінки простих властивостей до складних властивостей якості з переходом до якості в цілому. Програмні результати навчання можуть бути оцінені за сукупністю результатів навчання освітніх компонент. Для визначення ще більш простих властивостей необхідно перейти до формування піддерев за якими можна визначити взаємозв'язок з результатами навчання окремих освітніх компонент. На рисунку 10, в якості прикладу, представлені піддерева для

реалізації співвідношення інструментальної компетентності (а) та предметної компетентності (б) з програмними результатами навчання та результатами навчання окремих освітніх компонент при розробці їх навчальних програм.

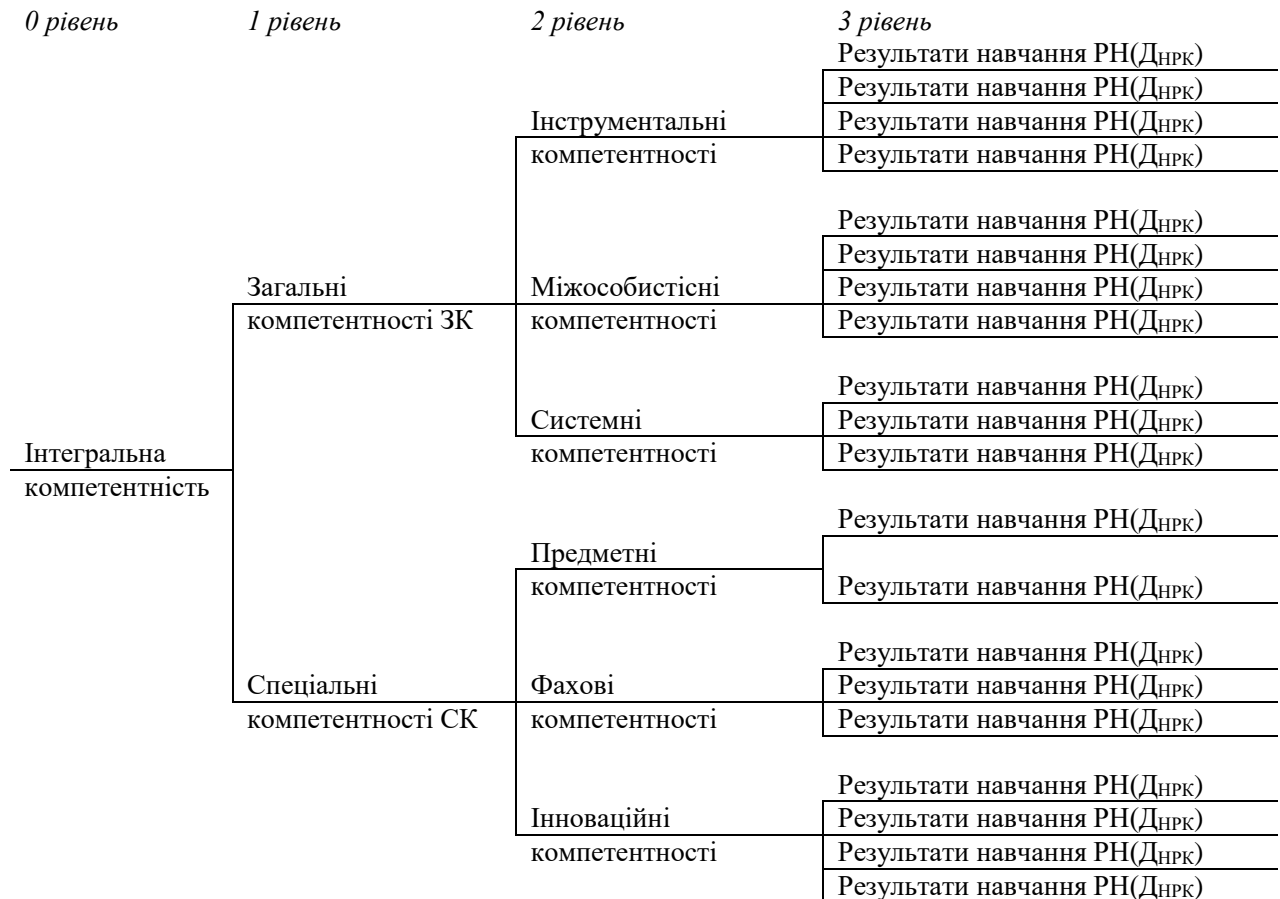

Рисунок 9 – Неповне дерево для аналізу співвідношення: інтегральна компетентність → загальні компетентності → спеціальні компетентності → результати навчання у дескрипторах НРК (ДНРК) при розробці освітніх програм

Набір результатів навчання окремих освітніх компонент (в дескрипторах НРК – З, У, К, АВ) залежить від властивостей конкретної компетентності. Найбільш значущі компетентності, які мають комплексний характер і належать до предметної області або безпосередньо пов'язані з спеціальними знаннями в цій області та визначають профіль програми мають бути розкриті в дескрипторах НРК – З, У, К, АВ. При цьому компетентності які сприяють розвитку творчих здатностей та знаходять відображення в способах вирішення

задач міждисциплінарного характеру спеціальності мають бути розкриті в дескрипторах НРК – У, АВ.

Інструментальна компетентність	Результати навчання РН(З)	Результати навчання РНОзді(З)
		Результати навчання РНОзді(З)
		Результати навчання РНОзді(З)
	Результати навчання РН(У)	Результати навчання РНОзді(У)
		Результати навчання РНОзді(У)
		Результати навчання РНОзді(У)
	Результати навчання РН(К)	Результати навчання РНвзді(К)
		Результати навчання РНОпдр(К)
	Результати навчання РН(АВ)	Результати навчання РНвзді(АВ)
Результати навчання РНОпдр(АВ)		
Результати навчання РНОпдр(АВ)		
а)		
Предметна компетентність	Результати навчання РН1(З)	Результати навчання РНОпді(З)
		Результати навчання РНОпді(З)
		Результати навчання РНвпді(З)
	Результати навчання РН(У)	Результати навчання РНОпді(У)
		Результати навчання РНОпді(У)
		Результати навчання РНОпді(У)
	Результати навчання РН(К)	Результати навчання РНвпді(К)
		Результати навчання РНОпді(К)
		Результати навчання РНОпдр(К)
Результати навчання РН(АВ)	Результати навчання РНОпдр(АВ)	
	Результати навчання РНОпді(АВ)	
	Результати навчання РНОпдр(АВ)	
б)		

О – обов’язкова частина, В – вибіркова частина, З – загальна підготовка, П – професійна підготовка, Д – дисципліна, Пр – практика, ДР – дипломна робота, ІДЗ – індивідуальне дослідницьке завдання

Рисунок 10 – Піддерева для аналізу співвідношення компетентність → програмні результати навчання → результати навчання при розробці програм окремих освітніх компонент: а – інструментальної, б – предметної компетентностей

Формування результатів навчання кожної освітньої компоненти мають відповідати наступним вимогам: відповідати завданням і змісту освітньої компоненти; не повинні бути надлишковими по відношенню до кількості кредитів; відповідати запланованим видам навчальної діяльності та освітнім технологіям; бути діагностованими до відповідних компетентностей та вимірюваними в результаті використання засобів контролю на тих етапах, на яких вони заплановані.

Програмні результати навчання мають бути узгодженні з цілями та змістом освітньої програми, оцінені на відповідність стандартам вищої освіти за спеціальністю. При співставленні програмних результатів навчання з освітніми компонентами необхідно визначитися з освітніми технологіями, із змістом та методами реалізації навчального процесу, які забезпечать досягнення запланованих результатів навчання. Контрольно-вимірювальні засоби мають відповідати задачам оцінювання для конкретних результатів навчання на рівні освітньої програми. Для визначення відповідності програмних результатів навчання можна користуватися матрицею оцінювання відповідності (див. таблицю 6).

Таблиця 6 – Матриця оцінювання відповідності програмних РН

РН на рівні освітньої програми	Відповідність з РН стандарту вищої освіти за спеціальністю та потребами регіону (вимоги майбутніх роботодавців)	Освітня компонента; Освітні технології (ОТ); Методи викладання (МВ)	Контрольно-вимірювальні засоби (КВЗ)
РН1.	РН _і (нормативний зміст стандарту)	Освітня компонента (дисципліна Д _{оз}). ОТ: МВ:	КВЗ _і .
.....
РН25.	РН _п (фахове спрямування спеціалізацією) за	Освітня компонента (дисципліна Д _{вп}). ОТ: МВ:	КВЗ _і
		Освітня компонента (практика Про _п). ОТ: МВ:	КВЗ _і

В результаті необхідно відмітити, що компетентнісна модель навчання побудована на результатах навчання в контексті діяльності СВЗЯ ЗВО має бути спрямована на забезпечення вимог всіх стейкхолдерів, а саме в тому що: результати навчання прописані на рівні освітніх програм та освітніх компонентів у відповідності до національної рамки кваліфікацій; можуть досягати певного рівня та бути оціненими в результаті використання засобів контролю на тих етапах, на яких вони заплановані; інформація стосовно результатів навчання при засвоєнні освітніх програм має бути оприлюднена та знаходиться у вільному доступі.

В результаті проведених досліджень встановлено:

1. Побудова дерев для аналізу співвідношення: інтегральна компетентність → загальні компетентності → спеціальні компетентності → результати навчання при розробці освітніх програм та для аналізу співвідношення: компетентність → програмні результати навчання → результати навчання при розробці програм окремих освітніх компонент, надає змогу обрати із всіх можливих найкращий варіант, з урахуванням різних критеріїв щодо особливостей освітніх програм (практично-орієнтованих, дослідницьких та ін.)

2. Запропонована матриця оцінювання відповідності результатів навчання може бути використана в якості ефективного інструменту при визначенні узгодження з цілями та змістом освітньої програми, співставленні програмних результатів навчання з освітніми компонентами, інтеграції результатів навчання при визначенні послідовності освітніх компонент та необхідні для цього освітні технології, зміст та форми навчання з використанням відповідних контрольних-вимірювальних засобів.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження було проаналізовано законодавчу, нормативно-правову базу, стандарти ESG, ISO 9001 та ISO 21001 та визначено основні принципи щодо оцінювання освітніх послуг.

1. Проаналізовано сучасний стан визначення методів та принципів оцінювання якості, нормативно-правового забезпечення з оцінювання якості та визначено термінологічний апарат та основні групи термінів в області оцінювання якості.

2. Проведено ґрунтовний аналіз складових забезпечення якості освітніх послуг та визначено і надано опис відомих підходів і принципів у формуванні критеріїв якості вищої освіти та якості освітніх послуг, що дозволило визначити причини в становленні різних підходів формування критеріїв якості вищої освіти та освітніх послуг та шляхи їх зближення для задоволення попиту на якісну вищу освіту усіх стейкхолдерів;

3. Запропоновано багаторівневу модель управління процесом, застосування якої дозволяє реалізувати політику і процедури стратегічного управління наскрізними процесами та здійснювати розподіл відповідальності і повноважень при реалізації окремих етапів процесу; виконання різних видів діяльності в рамках процесу із застосуванням циклу PDCA дозволяє встановити плани для кожної області діяльності на різних рівнях, виконувати роботу відповідно до плану, здійснювати своєчасний контроль і вносити необхідні поліпшення.

4. Визначена загальна концепція по розробці моделі оцінки процесів СУЯ дозволяє отримувати дані та інформацію стосовно оцінюваних процесів та ступінь їх досягнення запланованим цілям та результатам.

5. Визначено підходи до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання за освітніми програмами:

– із застосуванням методів кваліметрії за допомогою побудов дерев для аналізу співвідношення: інтегральна компетентність → загальні компетентності

→ спеціальні компетентності → результати навчання при розробці освітніх програм та для аналізу співвідношення: компетентність → програмні результати навчання → результати навчання при розробці програм окремих освітніх компонент, надає змогу обрати із всіх можливих найкращий варіант, з урахуванням різних критеріїв щодо особливостей освітніх програм (практично-орієнтованих, дослідницьких та ін.)

– запропонована матриця оцінювання відповідності результатів навчання може бути використана в якості ефективного інструменту при визначенні узгодження з цілями та змістом освітньої програми, співставленні програмних результатів навчання з освітніми компонентами, інтеграції результатів навчання при визначенні послідовності освітніх компонент та необхідні для цього освітні технології, зміст та форми навчання з використанням відповідних контрольновимірювальних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державні вимоги до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.06.2012 № 689. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1108-12/paran13#n13>.

2. . Закон України «Про вищу освіту» № 2984-III від 17.01.2002 р. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>

3. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (Редакція від 16.04.2017 р.). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с. ISBN 978-617-7288-01-4. Режим доступу: http://www.ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf

5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). –К.: ТОВ“ЦС”, 2015. – 32 с. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). –К.: CS Ltd., 2015. – 32 р.

6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.

7. ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015, IDT). – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016, – 45 с.

8. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги. (ISO9001:2015, IDT). – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016.

9. ДСТУ ISO 9004:2012 Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю (ISO 9004:2009, IDT). – К.: Мінекономрозвитку України, 2013.

10. ДСТУ ISO/IEC 25040:2016 (ISO/IEC 25040:2011, IDT Інженерія систем і програмних засобів. Вимоги до якості систем і програмних засобів та її оцінювання (SQuaRE). Процес оцінювання

11. Кузьмінський, Є. В. Глобалізація і якість освіти / Є. В. Кузьмінський, О. М. Швед, К.О. Щурська, О. В. Швед, В. П. Новіков // Вісн. НАН України. – 2013. – № 6. – С. 52 – 60.

12. Огнев'юк, В. О. Якість освіти та експертний супровід її забезпечення In: Освітологія: підготовка експертів у галузі освіти: навчально-методичний посібник / В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко // ТОВ «Видавниче Підприємство «Едельвейс». – 2015. – С. 105 – 150. ISBN 978-966-2748-72-7.

13. Оборський, Г. О. Підходи до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання освітніх програм / Г. О. Оборський, Л. М. Перпері, Г. М. Голобородько // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер.: Механіко-технологічні системи та комплекси. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2017. – № 19 (1241). – С. 157 – 162.

14. Савицька, Н. Л. Інституціональні проблеми взаємодії стейкхолдерів у вищій освіті [Електронний ресурс] / Н. Л. Савицька // Матер. 6 Всеукр. наук.-практ. конф. Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації. – 2015. – С. 48 – 52. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4323/1/Savicka.pdf>

15. Опфер, Е. А. Мониторинг удовлетворенности заинтересованных сторон вуза качеством образования / Е. А. Опфер // Известия ВолгГТУ. – 2014. – №5 (132). – С.135 – 138.

16. Свіжевська, С. А. Експертиза якості освіти: Європейський підхід до оптимізації критеріїв акредитації у ЗВО України / С. А.Свіжевська // [Електронний ресурс]. Режим доступу :

http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/ekspt_yakosti.php

17. Гугнин, В. П. Мониторинг, измерение и оценка качества профессиональной подготовки специалистов [Текст] / В. П. Гугнин, А. М. Голобородько, Л. М. Перпери, Е. Н. Глушкова // Шляхи реалізації кредитно-модульної системи організації навчального процесу і тестових форм контролю студентів: Матер. наук.-метод. семінару. Вип. 9. – Одеса: Наука і техніка. – 2014. – С.14 – 17.

18. Вербицька, А. В. Реалізація державної політики у сфері вищої освіти України: проблеми та невідповідності тенденціям країн Європейського Союзу / А. В. Вербицька // Молодий вчений. – Херсон: Гельветика. – 2015. – Вип. 7 (22), ч. 2. – С. 151–158.

19. Бюджет освіти та науки 2017: що пропонує уряд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/52327/>. – Заголовок з екрану.

20. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (Редакція від 15.09.2017 р.) Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

21. Постанова «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30 грудня 2015 р. № 1187. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page>.

22. Аспекти формування критеріїв оцінки якості освітніх послуг/ Перпери Л. М., Оборський Г. О., Паленний Ю. Г., Голобородько Г. М. // Bulletin of NTU “KhPI”. Series: Mechanical-technological systems and complexes. – Kharkov: NTU “KhPI”, 2017. – № 44 (1266).– P.162–166. – Bibliogr.:15. – ISSN 2079-5459 Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (Редакція від 16.04.2017 р.) Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

23. Radoica Luburić. Synergistic effects of total quality management and operational risk management in central banks / Luburić Radoica // International Journal for Quality research. – Vol.6, No. 4, 2012. P. 381 – 388. Access mode: <http://www.ijqr.net/journal/v6-n4/8.pdf>.

24. Goran Putnik, Paulo Ávila. Mechanisms to promote continuous improvement in quality management systems / Putnik Goran, Ávila Paulo // International Journal for Quality research. 9(1) 1–8, 2016. P. 1 – 7. Access mode: <http://www.ijqr.net/journal/v9-n1/0.pdf>.

25. Stevan Živojinović, Andrej Stanimirović. Support of quality management system and balanced scorecard in the integration of normative, strategic and operational management / Živojinović Stevan, Stanimirović Andrej // Vol.6, No. 4, 2012 P. 389 – 401. Access mode: <http://www.ijqr.net/journal/v6-n4/9.pdf>.

26. Oborsky G.A. Functioning principles of the internal quality assurance system of educational services / Oborsky G.A., Goloborodko G.M., Perperi L.M. Guhnin V.P. Palennyi Yu.G. // Odes'kyi Politechnichnyi Universytet. Pratsi, – Odesa, 2016 – Issue 3(50). – P. 70 – 73. DOI 10.15276/opu.3.50.2016.12.

27. ДСТУ ISO/IEC 20000-1:2015 Інформаційні технології. Менеджмент послуг. Частина 1. Вимоги до системи управління послугами (ISO/IEC 20000-1:2015). – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 45 с.

28. ДСТУ EN ISO 22301:2014 Соціальна безпека. Системи управління безперервністю бізнесу (ISO 22301:2014) – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 45 с.

29. Базовая модель процесса / Иллюстрации и графические материалы // Режим доступу: http://www.big.spb.ru/publications/other/pic/pic_1_base_model_process.shtml.

30. Барвинок В.А. Управление процессами систем менеджмента качества на предприятиях машиностроения: учеб. пособие / В.А. Барвинок и др.; под общ. ред. чл.-кор. РАН, д-ра техн. наук, проф. В.А. Барвинка. – Самара: Изд-во СНЦ РАН, 2012. – 380 с.

31. Перпери Л.М. Аспекты реализации процессного подхода в ВУЗе / Л.М. Перпери // Качество, стандартизация, контроль: теория и практика: Материалы 17-й Международной научно-практической конференции, 04 – 08 сентября 2017 г., г. Одесса. – Киев: АТМ України, 2017. С. 138 – 140.

32. Перпери Л. М. Многоуровневая модель управления процессом / Л. М. Перпери, Г. А. Оборский, А. М. Голобородько // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" :

зб. наук. пр. Сер. : Нові рішення в сучасних технологіях = Bulletin of the National Technical University "KhPI" : coll. works. Ser. : New solutions in modern technologies. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 32 (1254). – С. 74 – 79.

33. ДСТУ ISO/IEC 33001:2016 (ISO/IEC 33001:2015, IDT) Інформаційні технології. Оцінювання процесу. Поняття та термінологія – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 20 с.

34. ДСТУ ISO/IEC 33020:2016 Інформаційні технології. Оцінювання процесу. Структура вимірювання процесу для оцінювання можливостей процесу (ISO/IEC 33020:2015, IDT) – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016.

35. Постанова КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Текст]. – Кабінет Міністрів України, 2011. – № 1341. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

36. Bers, T. H. The role of institutional assessment in assessing student learning outcomes [Text] / T. H. Bers // New Directions for Higher Education. – 2008. – Vol. 2008, Issue 141. – P. 31– 39. doi: 10.1002/he.291

37. Healey, M. Reflections on engaging students in the process and product of strategy development for learning, teaching, and assessment: an institutional case study [Text] / M. Healey, K. Mason O'Connor, P. Broadfoot // International Journal for Academic Development. – 2010. – Vol. 15, Issue 1. – P. 19–32. doi: 10.1080/13601440903529877

38. Adamson, L. Quality assurance and learning outcomes [Text] / L. Adamson, M. Becerro, P. Cullen, L. González-Vega, J. J. Sobrino, N. Ryan. – European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA Workshop report, 2010.

39. Азгальдов, Г. Г. Квалиметрия для всех [Текст]: уч. пос. / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин, В. В. Садовов. – М.: ИД ИнформЗнание, 2012. – 165 с.

40. Мурашев, Ю. Г. Квалиметрический анализ [Текст]: уч. пос. / Ю. Г. Мурашев, А. А. Гайков-Алехов. – СПб., 2006. – 108 с.

41. Вступне слово до проекту Тьюнінг – гармонізація до освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес [Текст]. – Socrates – Tempus, 2006. – 108 с.

ДОДАТОК А

Процедура з розроблення освітніх програм

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Одеського національного
політехнічного університету
протокол від 26.12.2017 р. № 4
Голова Вченої ради

Г.О. Оборський

**ПРОЦЕДУРА З РОЗРОБЛЕННЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ**

ДП 02-8.1,8.3-2017
Версія 03

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 29.12.2017 р. № 66
Ректор Г.О. Оборський

Одеса, 2017

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

ПЕРЕДМОВА

РОЗРОБНИКИ: Робоча група центру із забезпечення якості вищої освіти:

Перпері Л.М.

Гугнін В.П.

Голобородько Г.М.

ВНЕСЕНО: Робочою групою центру із забезпечення якості вищої освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: Наказом ректора № 66 від 26 грудня 2017 р.

ВПРОВАДЖЕНО ВТРЕТЄ

Ця документована процедура не може тиражуватися і поширюватися без дозволу начальника центру із забезпечення якості вищої освіти

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

ЗМІСТ

1	Призначення і область застосування	4
2	Нормативні та довідкові посилання	5
3	Терміни, скорочення.....	6
4	Загальні положення.....	9
5	Опис процедури. Послідовність розробки освітніх програм	10
	Додаток. Форма для заповнення освітньої програми.....	16
	Лист реєстрації змін	33
	Лист погодження	34
	Лист розсилки.....	35

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

1 ПРИЗНАЧЕННЯ І ОБЛАСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Процедура запроваджена на виконання вимог Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Постанови КМУ від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», стандарту ISO 9001 та IWA-2:2007, стандарту і директив ENQA та проекту стандарту ISO/DIS 21001:2017 (E) .

Ця процедура встановлює послідовність дій при розробленні освітніх програм в рамках освітнього процесу.

1.2 Процедура реалізується усіма випусковими кафедрами та співробітниками ОНПУ для всіх форм навчального процесу підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів, а також при здійсненні ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітньої програми з спеціальності або спеціалізації.

1.3 Вимоги цієї документованої процедури поширюються на всі структурні підрозділи ОНПУ (кафедри), які провадять освітню діяльність.

1.4 Відповідальним за підтримування процедури є начальник центру із забезпечення якості вищої освіти.

1.5 Відповідальними за виконання положень процедури є керівники структурних підрозділів ОНПУ (кафедр), які провадять освітню діяльність.

1.6 Контроль за дотриманням процедури виконується шляхом проведення планових внутрішніх аудитів та, у разі виявлення невідповідної роботи, позачергових внутрішніх аудитів.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

2 НОРМАТИВНІ ТА ДОВІДКОВІ ПОСИЛАННЯ

- 2.1.** Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- 2.2.** Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341: Про затвердження національної рамки кваліфікацій.
- 2.3.** Постанова КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187: Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти.
- 2.4.** Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
- 2.5.** Наказ МОН України № 1151 від 06.11.2015 р. «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266.
- 2.6.** Таланова Ж.В. Підходи до розроблення галузевих рамок кваліфікацій в Європейському просторі вищої освіти. http://212.111.196.8:8081/dlc/24_25102013/talanova.pdf
- 2.7.** Ю. М. Рашкевич «Матеріали Національної команди експертів з реформування вищої освіти, проекту ЄС «НЕО в Україні». <http://www.erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>
- 2.8.** Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України протокол від 29.03.2016 № 3. <http://mon.gov.ua/content/Діяльність/Реформа%20освіти/07-metod-rekomendacziyi.doc>
- 2.9.** Закон України «Про освіту». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

3 ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ, СКОРОЧЕННЯ

3.1 Терміни

У цьому документі використовуються терміни та визначення згідно із Законом України «Про вищу освіту».

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) – науково-педагогічний або науковий працівник, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менше 10 років. Керівник проектної групи може одночасно бути гарантом лише однієї освітньої програми.

Місце провадження освітньої діяльності – об’єкт (приміщення, будівля, частина будівлі, земельна ділянка та/або територія, та/або їх сукупність), що розташований за певною адресою, в якому здійснюється повний цикл освітнього процесу певного рівня (рівнів) вищої освіти.

Освітня діяльність у сфері вищої освіти – діяльність вищих навчальних закладів і наукових установ, що провадиться з метою підготовки здобувачів вищої освіти на певних рівнях вищої освіти за певними спеціальностями.

Галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

(результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.

Кредит ЄКТС – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Результати навчання (програмні) – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Спеціалізація – є складовою спеціальності та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої освіти. Спеціалізація визначається вищим навчальним закладом окрім спеціальностей за якими встановлено «Перелік спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти» затверджених наказом МОН України.

Спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка.

Якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Інші терміни вживаються у значенні, визначеному Законами України “Про ліцензування видів господарської діяльності”, “Про освіту”, “Про вищу освіту”.

4 Позначення і скорочення

ОНПУ – Одеський національний політехнічний університет;

НРК – Національна рамка кваліфікацій;

ЗК – загальні компетентності;

СК – спеціальні компетентності;

РН – результати навчання.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

5 ОПИС ПРОЦЕДУРИ

Послідовність розроблення освітніх програм

Етап 1. Формування проектної групи

Формування проектної групи освітньої (освітньо-наукової) програми. Робоча група повинна складатись з представників випускової кафедри та може включати до себе представників інших кафедр університету, а також Академії наук України (у разі здійснення спільної програми). До робочої групи повинно входити не менш ніж три особи. До відповідальних за підготовку здобувачів вищої освіти, у складі проектної групи пред'являються такі вимоги:

Вимоги до значення нормативу за рівнями вищої освіти	
Перший (бакалаврський) рівень	Три особи, що мають науковий ступінь та/або вчене звання
Другий (магістерський) рівень	Три особи, що мають науковий ступінь та вчене звання, з них один доктор наук або професор.
Третій (освітньо-науковий) рівень	Три особи, що мають науковий ступінь та вчене звання, з них не менше двох докторів наук.

Керівник проектної групи може одночасно бути гарантом лише однієї освітньої програми. При розробці освітньої програми відповідного рівня керівник має мати науковий ступінь та вчене звання за відповідною / або спорідненою спеціальністю та стаж науково-педагогічної або наукової роботи не менше 10 років.

Склад та керівник проектної групи погоджується з керівником структурного підрозділу (випускової кафедри) та затверджується Вченою радою та наказом ректора.

Відповідальним за виконання етапу 1 є керівник структурного підрозділу (випускової кафедри).

Етап 2. Визначення потреби та потенціалу освітньої програми

Визначення потреби та потенціалу освітньої програми – необхідності щодо модернізації існуючої або створення нової освітньої програми відповідно до вимог і запитів ринку праці, особистості та суспільства. Для цього потрібно

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

провести моніторинг ринку праці, проконсультуватися з стейкхолдерами (зацікавленими сторонами), тобто потенційними студентами, їх батьками, потенційними роботодавцями.

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді стислого звіту (аналіз вимог і запитів роботодавців, випускників освітніх програм відповідної спеціальності і професійних стандартів).

Відповідальним за виконання етапу 2 є керівник проектної групи.

Етап 3. Визначення профілю та ключових компетентностей

На цьому етапі виконують такі дії:

1. Визначають орієнтацію та вказують тип програми.
2. Визначають та описують потенційні галузі та сектори промисловості, де випускники можуть бути затребувані.
3. Визначають та описують внесок програми щодо розвитку особистого та громадянського рівня культури студента.
4. Визначають ключові програмні компетентності, розподіливши їх на загальні та спеціальні, що в найбільшій мірі відповідають запропонованій програмі.
5. Визначають перелік компетентностей, які має набути студент як майбутній фахівець, та які необхідно сформулювати в процесі підготовки за освітньою програмою на основі результатів аналізу (етап 2).
6. Перелік компетентностей повинен складатися з: загальних компетентностей, спеціальних (предметних / фахових / інноваційних) компетентностей відповідно до стандарту вищої освіти (за його наявності), та додаткових компетентностей, що визначають відмінність освітньої програми, з урахуванням результатів проекту ЄК Тюнінг і Національної рамки кваліфікацій.

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді переліку компетентностей для заповнення матриць.

Відповідальним за виконання етапу 3 є керівник проектної групи.

Етап 4. Визначення програмних результатів навчання

Програмні результати навчання (у дескрипторах НРК) повинні підрозділятися на:

- знання;
- уміння;
- комунікація;

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

– автономія та відповідальність.

Для формування програми обирають 15 – 20 загальних та професійних компетентностей з тих, що були визначені під час вивчення профілю (етап 3) та у відповідності до стандарту вищої освіти із спеціальності за відповідним рівнем (у разі наявності) і формулюють відповідні їм програмні результати навчання 15 – 20.

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді переліку результатів навчання для заповнення матриць.

Відповідальним за виконання етапу 4 є керівник проектної групи.

Етап 5. Визначення навчальних дисциплін

Формують перелік навчальних дисциплін, що забезпечують досягнення запланованих програмних результатів навчання.

Під час формування переліку необхідно дотримуватись вимоги що кожна дисципліна програми повинна мати кредитний вимір. Допускається встановлювати вимір довільним, якщо це відповідає реальному навчальному навантаженню.

Встановити кожній дисципліні освітньої програми кількість кредитів, за умови, що один семестр складає 30 кредитів ЄКТС, а звичайний навчальний рік – 60 кредитів ЄКТС.

Примітка: 1 кредит ЄКТС відповідає 30 годинам загального навчального навантаження студента.

Робоча група повинна «пов'язати» визначені компетентності та результати навчання з навчальними дисциплінами, тобто вирішити:

- у межах яких навчальних дисциплін будуть досягнуті навчальні результати, спрямовані на формування певних компетентностей;
- яким має бути зміст навчальних дисциплін;

- які навчальні дисципліни повинні бути обов'язковими (тобто «ядром» освітньої програми, що забезпечує нормативні результати навчання), а які вибірковими – 25 % від загальної кількості кредитів ЄКТС, причому вільний вибір студентів повинен становити 5 % від загальної кількості кредитів ЄКТС та входить до 25 % вибірових.

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді переліку дисциплін у відповідності до компетентностей та результатів навчання для заповнення матриць.

Відповідальним за виконання етапу 5 є керівник проектної групи.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

Етап 6. Визначення форми атестації.

Визначити форми атестації здобувачів вищої освіти за освітньою програмою відповідно до стандарту вищої освіти (у разі наявності).

Результат проведеної роботи оформлюється у навчальному плані та пояснювальній записці до нього.

Відповідальним за виконання етапу 6 є керівник проектної групи.

Етап 7. Визначення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до вимог Закону «Про вищу освіту»:

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ОНПУ складається з таких процедур і заходів, передбачених Законом України «Про вищу освіту»:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників ОНПУ та регулярне оприлюднення результатів такого оцінювання на офіційному веб-сайті університету;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми;
- 8) забезпечення формування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Етап 8. Проведення аналізу відповідності структурного підрозділу із забезпечення освітньої програми

Провести аналіз досягнення запланованих результатів навчання та їх оцінювання відповідно до: форм атестації, вимог кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу за відповідною спеціальністю у відповідності до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти.

Результат проведеної роботи оформлюється у розділах самозвіту кафедри та оприлюднюється на офіційному сайті ОНПУ.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

Відповідальними за виконання етапу 8 є керівник проектної групи та завідувач випускової кафедри.

Етап 9. Складання матриць

Скласти матриці співвідношення компетентностей до дисциплін навчального плану та співвідношення результатів навчання до компетентностей. Матриці нададуть можливість робочій групі виявити, які компетентності не охоплені повною мірою навчальними дисциплінами, які результати навчання дублюються в різних дисциплінах тощо, та на цій підставі сформувані остаточний перелік і зміст навчальних дисциплін освітньої програми (приклади матриць наведено у Додатку в розділі 5 Форми для заповнення освітньої програми, пп. 5.1., 5.2.).

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді матриць компетентностей до освітніх компонент навчального плану; співвідношення результатів навчання до компетентностей.

Відповідальним за виконання етапу 9 є керівник проектної групи.

Етап 10. Визначення кредитів ЄКТС

Визначення в кредитах ЄКТС обсягу навчального навантаження студента, необхідного і достатнього для досягнення обов'язкових і вибіркового результатів навчання, з урахуванням загального обсягу освітньої програми у кредитах ЄКТС що дорівнює 30 кредитів в семестр (для першого бакалаврського та другого магістерського рівнів) та обов'язкового забезпечення резерву – не менше 25 % від загального обсягу освітньої програми в кредитах ЄКТС на навчальні дисципліни з вибіркової частини (див. Положення про порядок організації вивчення вибіркового навчальних дисциплін СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)).

Результат проведеної роботи оформлюється у вигляді переліку дисциплін за семестрами у структурно-логічній схемі та складанні робочого навчального плану.

Відповідальними за виконання етапу 10 є керівник проектної групи та завідувач випускової кафедри.

Етап 11. Підходи і методи навчання

Обрання належних підходів і методів навчання та оцінювання результатів по завершенні навчання за навчальною дисципліною, здійснення розподілу часу між видами навчальної діяльності студента (лекціями, практичними,

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

лабораторними заняттями, семінарами, самостійною роботою тощо, визначення літературних та інших джерел.

Результати проведеної роботи наводяться у навчальній та робочій навчальній програмах з відповідних дисциплін.

Відповідальним за виконання етапу 11 є керівник проектної групи.

Етап 12. Складання навчального плану

Складання робочою групою навчального плану освітньої програми, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення навчальних дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг у кредитах ЄКТС, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Результат проведеної роботи наводиться у навчальному плані.

Відповідальними за виконання етапу 12 є керівник проектної групи та завідувач випускової кафедри.

Етап 13. Узгодження та затвердження

Узгоджується освітня програма, навчальний план та пояснювальна записка до НП з відповідними підрозділами університету і затверджується Вченою радою та вводиться в дію наказом ректора.

Відповідальними за виконання етапу 13 є керівник проектної групи і завідувач випускової кафедри.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

Додаток. Форма для заповнення освітньої програми
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради

_____ Г.О. Оборський
протокол № __ від " __ " _____ 2016 р.

Освітня програма вводиться в дію з _____ 2016 р.

Ректор _____ Г.О. Оборський
наказ № __ від " __ " _____ 2016р.

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА (НАУКОВА) ПРОГРАМА

_____ **рівня вищої освіти**

(назва рівня вищої освіти)

_____ (назва ступеня, що присвоюється)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ _____
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ _____
(код та найменування спеціальності)

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ _____
(найменування спеціалізації)

КВАЛІФІКАЦІЯ ОСВІТНЯ _____ 3 _____

ОДЕСА 2016

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	№ та назва
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	№ та назва
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ	Назва
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	перший
СТУПІНЬ	бакалавр
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ	Див. пункт 2.4. нормативних посилань

РОЗРОБЛЕНО

Проектною групою інституту

_____ ОНПУ
Керівник проектної групи _____ ПІБ
" ___ " _____ 2016 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної та
виховної роботи ОНПУ

_____ Нестеренко С.А.
" ___ " _____ 2016 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної та
методичної роботи ОНПУ

_____ Свінар'єв Ю.М.
" ___ " _____ 2016 р.

РЕКОМЕНДОВАНО

Радою з якості ОНПУ

Протокол № _____ від " ___ " _____ 2016р.

Голова РЯ ОНПУ _____ Гугнін В.П.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

I - Преамбула

Освітньо-професійна програма з спеціальності _____ спеціалізації « _____ » розроблена проектною групою кафедри _____ тимчасово до введення в дію освітнього стандарту з спеціальності _____

ВНЕСЕНО

_____ (назва структурного підрозділу вищого навчального закладу)

ВВЕДЕНО ВПЕРШЕ**СКЛАД ПРОЕКТНОЇ ГРУПИ**

Склад	Наукова ступінь та вчене звання, посада	ПІБ	Підпис	Дата
Керівник проектної групи (гарант програми)				
Члени проектної групи				

В розробці ОПП брали участь також: аспірант каф. _____ – _____ ПІБ,
студент гр. _____ – _____ ПІБ.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів (за наявності):

Назва організації, підприємства тощо	Посада, наукова ступінь та вчене звання,	ПІБ	Підпис	Дата

Ця освітньо-професійна програма не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу ОНПУ.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

1. ВСТУП

Відповідно до ст. 1 "Основні терміни та їх визначення" Закону України "Про вищу освіту": **освітня програма** – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЕКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Освітня програма використовується під час:

- розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик;
- розроблення засобів оцінювання (ідентифікація компетентностей та вимірювання результатів навчання) якості вищої освіти;
- внутрішнього і зовнішнього контролю якості підготовки здобувачів;
- атестації здобувачів;
- акредитації освітньої програми, інспектування освітньої діяльності за спеціальністю (спеціалізації за наявності);
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- професійної орієнтації здобувачів спеціальності.

Освітня програма враховує вимоги Закону України "Про вищу освіту", Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 і встановлює: обсяг та термін навчання бакалаврів; загальні компетентності; спеціальні компетентності; програмні результати навчання; перелік та обсяг навчальних дисциплін для опанування компетентностей освітньої програми; вимоги до структури навчальних дисциплін.

Користувачі освітньої програми:

- здобувачі повної вищої освіти, які навчаються в ОНПУ;
- науково-педагогічні працівники, які здійснюють підготовку бакалаврів з спеціальності _____ « _____ »;
- Екзаменаційна комісія спеціальності _____ « _____ »;
- Приймальна комісія ОНПУ.

Освітня програма поширюється на випускову кафедру _____ для підготовки здобувачів _____ « _____ »: _____ Інституту _____, Українсько-німецького інституту (УНІ)*, Українсько-іспанського інституту (УІІ)*, Українсько-польського інституту (УПІ)*.

* Якщо здобувач ОПП першого освітнього рівня «бакалавр» з спеціальності _____ « _____ » навчається в структурному підрозділі - УНІ, УІІ, УПІ то для забезпечення можливої участі на другому освітньому рівні «магістр» за програмами подвійних дипломів з університетами партнерами, студент має оволодіти мовними компетентностями відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти на рівні не нижче B2.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Освітня програма розроблена на основі таких нормативних документів та рекомендацій:

2.1. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

2.2. Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n>

2.3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2015 №266 "Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти".

2.4. Національний класифікатор України: "Класифікатор професій" ДК 003:2010", затверджений наказом Держспоживстандарту від 28.07.2010 р. № 327 зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16.08.2012 року № 923.

2.5. Положення "Про організацію освітнього процесу в ОНПУ, затверджене наказом Ректора університету № ____ від _____ р.

2.6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України протокол від 29.03.2016 № 3.

2.7. A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes. -Bilbao, Groningen and The Hague, 2010.

2.8. A TUNING-AHELO conceptual framework of expected/desired learning outcomes in engineering. OECD Education Working Papers, No. 60, OECD Publishing 2011. Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/5kghtchn8mbn-en>.

2.9. Положення про порядок організації вивчення вибіркового навчальних дисциплін СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017).

3. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ БАКАЛАВРА

Освітня програма з спеціальності «_____» за спеціалізацією «_____» розроблена тимчасово до введення в дію освітнього стандарту проектною групою кафедри _____ Інституту _____

Загальна інформація

Рівень вищої освіти	Рівень вищої освіти визначається згідно ст. 5 ЗУ «Про вищу освіту» у такій формі (одне з наведеного): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Перший (бакалаврський) рівень ▪ Другий (магістерський) рівень ▪ Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь, що присвоюється	Ступінь, що присвоюється, визначається згідно ст. ЗУ «Про вищу освіту» у такій формі (одне з наведеного): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Бакалавр ▪ Магістр ▪ Доктор філософії
Назва галузі знань	Зазначаються шифр та назва галузі знань згідно Переліку галузей знань і спеціальностей (Постанова КМУ від 29.04.2015 №266).
Назва спеціальності	Зазначаються код та найменування спеціальності згідно Переліку галузей знань і спеціальностей (Постанова КМУ від 29.04.2015 №266).
Назва спеціалізації	Вказується за наявностію
Акредитуюча інституція	Міністерство освіти і науки України
Тип диплому та обсяг програми	Одиничний ступінь. Обсяг освітньої програми бакалавра:

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

	<p>- на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів ЄКТС, Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти (поки ще немає). Для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра ВНЗ має право скорочувати обсяг освітньої програми. Обсяг освітньої програми на основі ступеня вищої освіти за рівнем молодший спеціаліст складає 120 кредитів ЄКТС (термін навчання 2 роки) або 180 кредитів ЄКТС (термін навчання 3 роки). Обсяг освітньої програми магістра: Обсяг:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ освітньо-професійної – 90 кредитів ЄКТС, ▪ освітньо-наукової – 120 кредитів ЄКТС <p>Мінімум 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти. Обсяг освітньої програми доктора філософії: Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми доктора філософії становить 45 кредитів ЄКТС.</p>
Навчальний заклад	Вказується назва
Період ведення	Вказується термін навчання
Цикл/рівень	FQ-EHEA, QF-LLL, НРК
Обмеження щодо форм навчання	За необхідності зазначаються обмеження щодо форм навчання Стаціонарне або заочне (дистанційне)
Кваліфікація освітня, що присвоюється	Кваліфікація освітня визначається згідно ст. 7 ЗУ «Про вищу освіту» і складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність та спеціалізацію (за наявністю). У стандарті вищої освіти зазначається: - кваліфікація освітня (коли в межах спеціальності присвоюється тільки одна кваліфікація, яка є загальною для спеціальності незалежно від спеціалізації); або - декілька кваліфікацій освітніх, які присвоюються з урахуванням спеціалізацій (за можливості чітко визначити перелік можливих спеціалізацій та відповідних кваліфікацій освітніх у рамках спеціальності) або - правила / підходи щодо визначення кваліфікацій освітніх у випадку їх присвоєння з урахуванням спеціалізацій (у випадках, коли спеціальність не передбачає чітко визначеного переліку можливих спеціалізацій).
Кваліфікація дипломі	в Складається з: освітньої кваліфікації (спеціалізація зазначається за наявності).
Мова (и) викладання	Українська. (За необхідністю вказується інші мови викладання, наприклад для студентів УНІ: друга мова викладання – німецька)
Інтернет-адреса постійного розміщення опису	Вказується адреса сторінки даної освітньої програми в Інформаційному пакеті.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

освітньої програми	
A	Ціль навчальної програми
	Цілі навчання (очікуване застосування набутих компетентностей).
B	Характеристика програми
Предметна область (опис)	Згідно з п. 15 МСКО-Г 2013, визначаються: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Об'єкт(и) вивчення та (або) діяльності (феномени, явища або проблеми, які вивчаються). ▪ Теоретичний зміст предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів та прогнозування результатів). ▪ Методи, методики та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосування на практиці). ▪ Інструменти та обладнання (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати). Обсяг опису предметної області не повинен перевищувати 150 слів
Фокус програми: Загальна/ спеціальна	Програма за спеціалізацією «Назва» спрямована на розробку, впровадження, підтримку _____ з метою забезпечення _____.
Орієнтація програми	Освітньо-професійна або освітньо-наукова
Особливості та відмінності	Вказується особливість даної програми з поглибленим вивченням дисциплін (відповідно до профілю програми)
C	Придатність до працевлаштування та подальшого навчання
Придатність до працевлаштування	Зазначаються професії, професійні назви робіт (згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) та International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08)), на фахову підготовку з яких можуть бути спрямовані освітньо-професійні та освітньо-наукові програми за спеціальністю.
Подальше навчання	Описуються можливості, вимоги та/або рекомендації щодо продовження освіти.
D	Стиль та методика навчання
Підходи до викладання та навчання	Лекції, лабораторні роботи, практичні заняття, участь у міждисциплінарних проектах та тренінгах, самостійна робота з використанням підручників, конспектів та шляхом участі у групах з розробки проектів, консультацій із викладачами, підготовки дипломної роботи (проекту).
Система оцінювання	Письмові та усні екзамени, лабораторні звіти, ессе, презентації, поточний контроль, розрахункові, розрахунково-графічні, курсові роботи і проекти
E	Програмні компетентності
Інтегральна компетентність	Повинна відповідати рівням згідно з 2.1., 2.2.: бакалавр (рівень 7), магістр (рівень 8), доктор філософії (рівень 9).
Загальні	Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК. Перелік загальних компетентностей має містити 5-15 компетентностей з врахуванням рівня освіти. Рекомендованим є вибір загальних компетентностей з переліку проекту TUNING: 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Здатність планувати та управляти часом. 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 11. Здатність бути критичним і самокритичним. 12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). 14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 15. Здатність приймати обґрунтовані рішення. 16. Здатність працювати в команді. 17. Навички міжособистісної взаємодії. 18. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. 19. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). 20. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. 21. Здатність працювати в міжнародному контексті. 22. Здатність працювати автономно. 23. Здатність розробляти та управляти проектами. 24. Навики здійснення безпечної діяльності. 25. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. 26. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). 27. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. 28. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. 29. Прагнення до збереження навколишнього середовища. 30. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. 31. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
Спеціальні: Предметні / фахові / інноваційні	<p>Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних, інноваційних) компетентностей корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.</p> <p>Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, не перевищує 10-20 компетентностей з урахуванням рівня освіти.</p> <p>Рекомендованим є вибір спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з переліків проекту TUNING (які, проте, не є вичерпними).</p>
F	Програмні результати навчання
	<p>Загальна кількість становить 15-25 результатів навчання, які корелюються з визначеним вище переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних, інноваційних) компетентностей.</p> <p>Результати навчання мають відповідати таким критеріям:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бути чіткими і однозначними, дозволяючи чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти; - бути діагностичними (тобто результати навчання повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення);

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

	<p>- бути вимірюваними (має існувати спосіб та шкала для вимірювання досягнення результату прямими або непрямими методами, рівнів досягнення складних результатів);</p> <p>- бути сформульованими відповідно до правил (подано далі).</p> <p>При формулюванні результатів навчання рекомендується:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити якій сфері та якому ієрархічному рівню має відповідати результат навчання. 2. Визначити дієслово відповідного рівня. 3. Вказати предмет вивчення або предмет дії (іменник, що вживається за дієсловом). 4. За необхідності навести умови/обмеження, за яких необхідно демонструвати результат навчання. <p>Результати навчання мають бути описані у дескрипторах національної рамки кваліфікацій: З – знання, У – уміння, АВ – автономія та відповідальність, К – комунікація.</p>
Г	Ресурсне забезпечення реалізації програми
Специфічні характеристики кадрового забезпечення	Понад 80 % професорсько-викладацького складу, задіяного до викладання циклу дисциплін професійної підготовки, мають відповідні наукові ступені до дисциплін, які викладають: має містити посилання на сайт: http://opu.ua/upload/files/061_tabl_6.2_6.4_6.6.pdf
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	Використання сучасного обладнання, зокрема: має містити посилання на сайт: http://opu.ua/rus/studies/mf/specialnosti/ld
Специфічні характеристики інформаційно-методичного забезпечення	Використання віртуального навчального середовища ОНПУ та авторських розробок професорсько-викладацького складу. http://opu.ua/rus/studies/mf/specialnosti/ld http://library.opu.ua/digital/memos http://library.opu.ua/digital/d_learning
Н	Основні компоненти освітньої програми
	Перелік компонент освітньо-професійної програми наведено в розділі 4.
І	Академічна мобільність (регламентується Постановою КМУ № 579 “Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність” від 12 серпня 2015 року)
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між ОНПУ та технічними університетами України.
Міжнародна кредитна мобільність	У рамках програми ЄС Еразмус+ на основі спільних договорів між ОНПУ та університетами партнерами
Навчання іноземних	На загальних умовах, та засвоєнні дисципліни для рівня «бакалавр» - Українська (російська) мова та рівня «магістр» – методика викладання

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

здобувачів вищої освіти	української (російської) мови.
-------------------------	--------------------------------

4. РОЗПОДІЛ ЗМІСТУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ЗА ГРУПАМИ КОМПОНЕНТІВ ТА ЦИКЛАМИ ПІДГОТОВКИ

№ п/п	Цикл підготовки	Обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти (кредитів / %)		
		Обов'язкові компоненти ОПП (обов'язкова частина за НП)	Вибіркові компоненти ОПП (вибіркова частина за НП)	Всього за весь термін навчання
1	Цикл дисциплін загальної підготовки	/	/	/
2	Цикл дисциплін професійної підготовки	/	/	/
3	Цикл дисциплін індивідуального вибору **: -бакалавр за ОПП -магістр за ОПП -магістр за ОНП	Немає Немає Немає	12 / 5 4,5 / 5 6 / 5	12 / 5 4,5 / 5 6 / 5
4	Всього за весь термін навчання: -бакалавр за ОПП -магістр за ОПП -магістр за ОНП	/ / /	/ / /	240 / 100 90 / 100 120 / 100

Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

4.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. Обов'язкові компоненти ОПП/ОНП			
1.1. Цикл дисциплін загальної підготовки (шифр ЗП)			
ЗП О.01			
ЗП О.02			
.....			
ЗП О.09			
1.2. Цикл дисциплін професійної підготовки (шифр ПП)			
ПП О.01			
ПП О.02			
.....			
ПП О.09			
Загальний обсяг обов'язкових компонент:			
2. Вибіркові компоненти ОПП/ОНП*			
2.1. Цикл дисциплін загальної підготовки (шифр ЗП)			
блок 1			
ЗП В.01			
.....			
ЗП В.07			
блок 2			

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
ЗП В.01			
.....			
ЗП В.07			
ЗП В.08			
2.2. Цикл дисциплін професійної підготовки (шифр ПП)			
блок 1 (за наявності)			
ПП О.01			
.....			
ПП О.07			
блок 2 (за наявності)			
ПП О.01			
.....			
ПП О.07			
3. Цикл дисциплін індивідуального вибору			
ДВВС.01	Вільний вибір студента		
.....	Вільний вибір студента		
ДВВС.04	Вільний вибір студента		
Загальний обсяг вибіркового компонент:			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ			

** Згідно із Законом України "Про вищу освіту" студенти мають право на "вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу". Індивідуальний вибір студента регламентується 5 % від ОПП/ОНП, тобто не менш ніж 12 кредитів за ОПП бакалавра / 4,5 кредитів за ОПП магістра / 6 кредитів за ОНП магістра. Наприклад. Вищі навчальні заклади самостійно визначають механізми реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін (описано відповідним Положенням). Вибіркові дисципліни можуть формуватися у блоки, тоді студент вибирає блок дисциплін, після чого усі дисципліни блоку стають обов'язковими для вивчення. Рекомендується використовувати як блочні форми вибору, так і повністю вільний вибір дисциплін студентами. При цьому в п.2.1. та п. 2.2. вказуються лише дисципліни, які формуються у вибіркові блоки.

4.2. Структурно-логічна схема ОП

Короткий опис логічної послідовності вивчення компонент освітньої програми. Рекомендується представляти у вигляді таблиці.

4.2. Структурно-логічна схема ОП. Короткий опис логічної послідовності вивчення компонент освітньої програми (приклад):

1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр	7 семестр	8 семестр
Назва дисципліни 6,5	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 4,5	Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 6,5	Назва КП 1,5	Назва дисципліни 4,5	Дипломна робота 7,5
Назва дисципліни 6,5	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 5,0	Назва КП 1,5	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 4,0	Назва дисципліни 5,0
Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 5,5	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 5,5	Назва дисципліни 6,0	Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 3,0
Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 3,0	Назва дисципліни 4,0	Назва дисципліни 5,5	Виробнича практика 6,0	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 4,0
		Назва дисципліни 4,5	Назва дисципліни 5,0	Назва дисципліни 4,0	Назва дисципліни 7,0	Назва дисципліни 4,5	Назва дисципліни 4,5
		Назва дисципліни 3,5	Назва дисципліни 3,5			Назва дисципліни 3,0	
Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5			Назва дисципліни 3,0	
Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5	Назви дисциплін 1,5		Назва дисципліни 3,0		Назва дисципліни 3,0
Назви дисциплін 6,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0	Назви дисциплін 3,0
			Назви дисциплін 4,5				

Умовні позначення:

ОБОВ'ЯЗКОВА ЧАСТИНА

Цикл дисциплін загальної підготовки

Цикл дисциплін професійної підготовки

Цикл дисциплін загальної підготовки

ВИБІРКОВА ЧАСТИНА

Цикл дисциплін професійної підготовки

Цикл дисциплін індивідуального вибору

5. 5.1. Матриця співвідношення компетентностей до освітніх компонент ОПП

Шифри освітніх компонент ОПП (обов'язкові /вибіркові)	Загальні компетентності													Спеціальні компетентності														
	Інструментальні				Міжособистісні				Системні					Предметні						Фахові			Інноваційні					
	ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15
Обов'язкові компоненти																												
Цикл дисциплін загальної підготовки (шифр ЗП О)																												
ЗП О.01																												
ЗП О.02																												
.....																												
ЗП О.09																												
Цикл дисциплін професійної підготовки (шифр ПП О)																												
ПП О.01																												
ПП О.02																												
.....																												
ПП О.09																												
Вибіркові компоненти																												
Цикл дисциплін загальної підготовки (шифр ЗП В)																												
Блок 1																												
ЗП В.01																												
.....																												
ЗП В.07																												

Шифри освітніх компонент ОПП (обов'язкові /вибіркові)	Загальні компетентності													Спеціальні компетентності														
	Інструментальні				Міжособистісні				Системні					Предметні						Фахові			Інноваційні					
	ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15
Блок 2																												
ЗП В.01																												
.....																												
ЗП В.07																												
ЗП В.08																												
Цикл дисциплін професійної підготовки (шифр ПП В)																												
Блок 1 (за наявності)																												
ПП В.01																												
.....																												
ПП В.07																												
Блок 2 (за наявності)																												
ПП В.01																												
.....																												
ПП В.07																												

5.2. Матриця співвідношення програмних результатів навчання до компетентностей

Результати навчання	Загальні компетентності													Спеціальні компетентності														
	Інструментальні				Міжособистісні				Системні					Предметні						Фахові			Інноваційні					
	ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15
PH 1																												
PH 2																												
PH 3																												
PH 4																												
PH 5																												
PH 6																												
PH 7																												
PH 8																												
PH 9																												
PH 10																												
PH 11																												
PH 12																												
PH 13																												
PH 14																												
PH 15																												
PH 16																												

Результати навчання	Загальні компетентності													Спеціальні компетентності														
	Інструментальні				Міжособистісні				Системні					Предметні						Фахові			Інноваційні					
	ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15
PH 17																												
PH 18																												
PH 19																												
PH 20																												
PH 21																												
PH 22																												
PH 23																												
PH 24																												
PH 25																												
PH 26																												
PH 27																												
PH 28																												
PH 29																												
PH 30																												

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

6. Форма атестації

Атестація випускників спеціальності __ « _____ » проводиться у формі захисту кваліфікаційної роботи та завершується видачею документів встановленого зразка про присудження йому відповідного освітнього ступеня бакалавра/магістра з присвоєнням кваліфікації: бакалавр/магістр з спеціальності « _____ » за спеціалізацією « _____ ». Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Форма атестації	Публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної роботи.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	<p>Регламент обсягу (кількість сторінок) та структура роботи у відповідності до затвердженого Положення щодо оформлення кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти (бакалавр, магістр).</p> <p>Перевірка на плагіат.</p> <p>Оприлюднення тем захисту на сайті підрозділу закладу вищої освіти.</p>

7. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Одеським національним політехнічним університетом складається з таких процедур і заходів, передбачених законом «Про вищу освіту»:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників ОНПУ та регулярне оприлюднення результатів такого оцінювання на офіційному веб-сайті університету;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми;
- 8) забезпечення формування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ	
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура	

ЛИСТ РЕЄСТРАЦІЇ ЗМІН

№ зміни	№ сторінки (пункт)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	зміненого	заміненого	нового	анульова- ного			

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

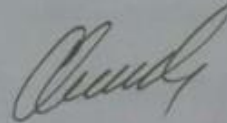
ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Проректор з науково-педагогічної
та виховної роботи

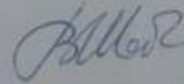
С.А. Нестеренко

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

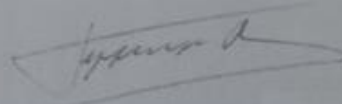
Ю.М. Свінар'ов

Проректор з науково-педагогічної
роботи та міжнародних зв'язків

В.С. Шобік

Начальник ЦЗЯВО

В.П. Гугнін

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017	Процедура

ЛИСТ РОЗСИЛКИ

Розсилка Процедури СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017 здійснюється у електронному вигляді:

- директорам інститутів (деканам факультетів);
- відповідальним з якості інститутів (факультетів);
- відповідальним з якості структурних підрозділів (випускових кафедр).

Контроль за розсилкою Процедури СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017 здійснює консультант центру із забезпечення якості ОНПУ.

**ДОДАТОК Б. Положення про порядок організації вивчення вибіркових
навчальних дисциплін**

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Одеського національного
політехнічного університету
протокол від 28.11.2017 р. № 3
Голова Вченої ради

Г.О. Оборський

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

П(ДП-8.1,8.3-2017)
Версія 01

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 14.12.2017 р. № 64
Ректор Г.О. Оборський

Одеса, 2017

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ПЕРЕДМОВА

РОЗРОБНИКИ: Робоча група у складі:

Перпері Л.М. (центр із забезпечення якості вищої освіти)

Гугнін В.П. (центр із забезпечення якості вищої освіти)

Голобородько Г.М. (центр із забезпечення якості вищої освіти)

Савельєва О.С. (навчально-методичний відділ)

ВНЕСЕНО: Робочою групою центру із забезпечення якості вищої освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: Наказом ректора № 64 від 14 грудня 2017 р.

ВПРОВАДЖЕНО ВПЕРШЕ

Це положення не може тиражуватися і поширюватися без дозволу начальника центру із забезпечення якості вищої освіти

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЗМІСТ

1	Призначення і область застосування	3
2	Нормативні та довідкові посилання	4
3	Терміни, скорочення	5
4	Статус вибіркового навчального дисциплін	7
5	Організація здійснення вибору навчальних дисциплін студентами.....	8
6	Порядок реалізації права вибору навчальних дисциплін	9
7	Прикінцеві положення	10
	Додаток А Перелік вибіркового навчального дисциплін	11
	Додаток Б Заява про закріплення вибіркового навчального дисциплін	12
	Додаток В Список студентів, що вивчають вибірково навчальну дисципліну ..	18
	Додаток Д Календарний план організації вивчення вибіркового навчального дисциплін.....	19
	Лист реєстрації змін	20
	Лист погодження	21
	Лист розсилки.....	22

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

1 ПРИЗНАЧЕННЯ І ОБЛАСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ

1.1. Положення запроваджено на виконання вимог Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Постанови КМУ від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», стандарту ISO 9001 та IWA-2:2007, стандарту і директив ENQA.

Це положення використовується усіма випусковими кафедрами ОНПУ для всіх форм навчання у відповідності до вимог процедури СУЯ – ДП – 02-8.1,8.3-2017 та встановлює послідовність дій під час формування переліку і організації вивчення студентами навчальних дисциплін вільного вибору у навчальних планах для ступенів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів.

1.2. Положення про організацію вивчення вибіркокових дисциплін реалізується усіма випусковими кафедрами ОНПУ для всіх форм навчального процесу підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів, а також при здійсненні ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітньої програми з спеціальності або спеціалізації.

1.3. Вимоги цього положення поширюються на всі структурні підрозділи ОНПУ (кафедри), які провадять освітню діяльність.

1.4. Відповідальним за підтримування положення є:

- начальник центру із забезпечення якості вищої освіти;
- начальник навчально-методичного відділу.

1.5. Відповідальними за виконання вимог положення є керівники структурних підрозділів ОНПУ (кафедр), які провадять освітню діяльність.

1.6. Контроль за дотриманням вимог положення виконується шляхом проведення планових внутрішніх аудитів та, у разі виявлення невідповідної роботи, позачергових внутрішніх аудитів.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

2 НОРМАТИВНІ ТА ДОВІДКОВІ ПОСИЛАННЯ

- 2.1.** Закон України «Про вищу освіту».
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- 2.2.** Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341: Про затвердження національної рамки кваліфікацій. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-П>
- 2.3.** Наказ Міністерства освіти і науки України від 26 січня 2015 р. № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік».
- 2.4.** Лист МОН України від 13.03.2015 № 1/9-126 «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році».
- 2.5.** Постанова КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187: Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти.
- 2.6.** Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
- 2.7.** Наказ МОН України № 1151 від 06.11.2015 р. «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266.
- 2.8.** Таланова Ж.В. Підходи до розроблення галузевих рамок кваліфікацій в Європейському просторі вищої освіти.
http://212.111.196.8:8081/dlc/24_25102013/talanova.pdf
- 2.9.** Ю. М. Рашкевич «Матеріали Національної команди експертів з реформування вищої освіти, проекту ЄС «НЕО в Україні».
<http://www.erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>
- 2.10.** Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України протокол від 29.03.2016 № 3.
<http://mon.gov.ua/content/Діяльність/Реформа%20освіти/07-metod-rekomendacziyi.doc>
- 2.11.** Закон України «Про освіту». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
- 2.12.** Процедура з розроблення освітніх програм. ДП 02-8.1,8.3-2017. Версія 03. Одеса – 2017.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

3 ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ, СКОРОЧЕННЯ

3.1 Терміни

У цьому документі використовуються терміни та визначення згідно із Законом України «Про вищу освіту».

Вибіркові навчальні дисципліни – дисципліни, які вводяться вищим навчальним закладом для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи з метою задоволення потреб суспільства, ефективного використання можливостей закладу освіти, врахування регіональних потреб тощо.

Освітня діяльність у сфері вищої освіти – діяльність вищих навчальних закладів і наукових установ, що провадиться з метою підготовки здобувачів вищої освіти на певних рівнях вищої освіти за певними спеціальностями.

Галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.

Кредит ЄКТС – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності,

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Спеціалізація – є складовою спеціальності та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої освіти. Спеціалізація визначається вищим навчальним закладом окрім спеціальностей за якими встановлено «Перелік спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти» затверджених наказом МОН України.

Спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає вісьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Інші терміни вживаються у значенні, визначеному Законами України “Про ліцензування видів господарської діяльності”, “Про освіту”, “Про вищу освіту”.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

3.2 Позначення і скорочення

ОНПУ – Одеський національний політехнічний університет;

ЄКТС – Європейська кредитно-трансферна система;

СВО – стандарт вищої освіти;

ОПП – освітньо-професійна програма;

ОНП – освітньо-наукова програма;

НП – навчальний план;

НМВ – навчально-методичний відділ.

4 СТАТУС ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

4.1. Навчальний план підготовки фахівців за певним ступенем вищої освіти складається з обов'язкової та вибіркової частин, кожна частина складається з двох циклів: дисципліни загальної підготовки, дисципліни професійної підготовки.

4.2. Перелік обов'язкових навчальних дисциплін визначається освітньо-професійною або освітньо-науковою програмами підготовки здобувачів вищої освіти відповідного рівня підготовки у відповідності до переліку компетентностей та результатів навчання нормативного змісту СВО.

4.3. Вибіркові навчальні дисципліни* вводяться до освітніх програм (ОНП, ОПП) та навчальних планів (НП) на основі чинних нормативних документів у галузі вищої освіти для змістового доповнення нормативних частин циклів з метою індивідуалізації підготовки студента, для реалізації освітніх і кваліфікаційних потреб, посилення конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці тощо.

*Примітка: Згідно із Законом України “Про вищу освіту” студенти мають право на “вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу. Вільний вибір студента регламентується 5 % від освітніх програм: від ОПП бакалавра складає 12 кредитів, від ОПП магістра – 4,5 кредита, від ОНП магістра – 6 кредитів. Вибіркові дисципліни можуть формуватися у блоки, тоді студент вибирає блок дисциплін, після чого усі дисципліни блоку стають обов'язковими для вивчення. Рекомендується використовувати механізм вибору як у блочній формі, так і механізм повністю вільного вибору дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки та циклу дисциплін вільного вибору для формування індивідуальної освітньої траєкторії.

4.4. Перелік навчальних дисциплін для формування вибіркової частини циклу загальної підготовки відповідних розділів ОПП і ОНП та НП всіх рівнів підготовки узгоджується з навчально-методичним відділом ОНПУ на основі подань голів проектних груп та затверджується наказом ректора.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

Дисципліна вноситься в перелік навчальних дисциплін для формування вибіркової частини циклу загальної підготовки на основі наданих до НМВ відомостей щодо методичного забезпечення дисципліни, а саме наявності: навчального посібника (підручника, монографії), конспекту лекцій, РНПД, методичних вказівок до практичних (семінарських, лабораторних) занять, білетів до модульного та підсумкового контролю).

Перелік дисциплін вибіркової частини циклу загальної підготовки НП на наступний навчальний рік затверджується наказом ректора не пізніше початку вступної кампанії.

4.5. Перелік навчальних дисциплін вибіркової частини циклу професійної підготовки щорічно формуються випусковими кафедрами за поданнями голів проектних груп, розглядаються і схвалюються на засіданнях випускових кафедр, навчально-методичних комісій інститутів (факультетів) та затверджуються наказом ректора не пізніше початку вступної кампанії.

4.6. Серед навчальних дисциплін вибіркової частини – цикл дисциплін вільного вибору спрямований на реалізацію принципу індивідуалізації для формування можливості індивідуальної освітньої траєкторії студента з метою максимальної професійної реалізації. Дисципліни вільного вибору у порівнянні з дисциплінами циклів загальної та професійної підготовки мають більшу варіативність змісту та можуть формуватися як комбінація різних профілів спеціальностей і спеціалізацій.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ

Для студентів 2 – 3 курсів.

5.1. На офіційному сайті ОНПУ (за інститутами та факультетами) до 1 листопада поточного року розміщується узгоджена з НМВ інформація щодо переліку вибірових дисциплін за курсами та спеціальностями на наступний навчальний рік. Форма представлення інформації про дисципліну наведена в додатку А.

5.2. До 1 грудня студенти подають до деканатів письмові заяви з вказівкою які дисципліни в якому з семестрів наступного навчального року вони бажають вивчати та пріоритетність їх вивчення (додаток Б).

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

5.3. До 15 грудня деканати подають до НМВ зведені відомості щодо вибраних дисциплін та кількості студентів за спеціальностями, які їх обрали. (додаток В).

5.4. Методисти НМВ здійснюють аналіз отриманої від деканатів інформації та надають необхідні рекомендації деканатам щодо уточнення переліку дисциплін.

5.5. До 30 березня деканати формують остаточні списки дисциплін та груп студентів, що їх вивчають.

5.6. До 15 квітня інформація щодо вибраних дисциплін заноситься до індивідуальних навчальних планів студентів.

5.7. До 15 квітня інформація щодо вибраних дисциплін доводиться до відома відповідних кафедр, які ці дисципліни забезпечують.

Для студентів 1 курсу

5.8. Перелік вибірових дисциплін в межах спеціальності та інформація про дисципліну розміщується на сайті ОНПУ в розділі відповідного інституту / факультету. Абітурієнти повідомляють про зроблений ними перелік дисциплін в формі письмової заяви із зазначенням пріоритетів вибору, у відповідності до встановленої форми (Додаток Б), та подають її до деканату інституту / факультету.

5.9. До 25 серпня інформація стосовно вибраних дисциплін подається до НМВ після зарахування.

6. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6.1. Директори інститутів, деканати факультетів, навчально-методичний відділ до 01 листопада поточного навчального року, що передуює навчальному року, у якому розпочинається вивчення вибірових дисциплін на інформаційних стендах інститутів і факультетів розміщують інформацію щодо вивчення вибірових дисциплін в межах навчальних планів відповідного освітнього ступеня (порядок, терміни та порядок формування груп для вивчення вибірових навчальних дисциплін).

6.2. Студенти 1-3^т курсів до 01 грудня поточного навчального року, що передуює навчальному року, у якому розпочинається вивчення вибірових дисциплін, вступники при подачі документів в приймальну комісію, подають заяви на вивчення навчальних дисциплін вільного вибору у деканати інститутів (факультетів).

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

6.3. Несвоєчасне надання студентом заяви на вивчення вибіркової дисципліни є грубим порушенням навчальної дисципліни. У такому випадку деканат інституту (факультету) самостійно прикріплює такого студента на вивчення вибіркової навчальної дисципліни до сформованої групи, де є вільні місця.

6.4. Студент в односторонньому порядку не може відмовитися від вивчення вибіркової ним і затвердженої належним чином вибіркової дисципліни.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Навчальні групи для вивчення навчальної дисципліни вибіркової частини циклів загальної та професійної підготовки формуються за умови, якщо одну дисципліну вибрали не менше 25 студентів (за винятком дисциплін вибіркової частини циклу вільного вибору).

7.2. Формування груп для вивчення окремих вибірових дисциплін відбувається за вибором студентів у відповідності за вказаними пріоритетами у заявах.

7.3. Календарний план вивчення вибірових навчальних дисциплін оформлюється відповідно до зразка (Додаток Д).

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Одеського національного
політехнічного університету

протокол від __. __. 2017 р. № __

Голова Вченої ради

_____ Г.О. Оборський

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від __. __. 2017 р. № __

Ректор _____ Г.О. Оборський

Перелік

**навчальних вибірових дисциплін за ступенем вищої освіти
бакалавра**

на 2017 - 2018 навчальний рік

Шифр	Назва дисциплін	Семестровий контроль		Курсові проекти	Курсові роботи	РГР (РР)	Години						
		екзаменів	заліків				Загальний обсяг	Кредитів ECTS	Аудиторні				самостійні
									Всього	лекції	практичні	лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Інститут промислових технологій дизайну та менеджменту, 131 - Прикладна механіка, Комп'ютерне проектування та дизайн машин (інститут (факультет) освітній ступень, спеціальність, спеціалізація)													
2. ВИБІРКОВА ЧАСТИНА													
2.1. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ (шифр ЗН)													
2.2. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (шифр ПП)													
2.3. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ІНДИВІДУАЛЬНОГО ВИБОРУ (шифр ДІВ)													

Начальник НМВ _____
(підпис)

О.С. Савельєва __. __. 2017 р.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ДОДАТОК Б – Заява про закріплення вибіркового навчального дисциплін

Директору інституту
(Декану факультету)
ПІБ
студента _____ курсу _____ групи

(форма навчання)

(прізвище, ім.'я, по батькові)

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 20__ – 20__ н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю _____, спеціалізацією _____ вивчати наступні вибіркові дисципліни:

Приклад для оформлення вибіркового дисциплін, із застосуванням механізму блочного вибору:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення, кількість кредитів	Пріоритет
Блок 2циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Назва дисципліни (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук:	
	Назва дисципліни (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (2 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (4 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (4 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Назва дисципліни (3 семестр – 3 кредити)	-
4	Назва дисципліни (4 семестр – 3 кредити)	-
5	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Назва дисципліни (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук:	
	Назва дисципліни (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (2 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (4 семестр – 1,5 кредити)	-
	Назва дисципліни (4 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Назва дисципліни (3 семестр – 3 кредити)	-
4	Назва дисципліни (4 семестр – 3 кредити)	-
5	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	-

Приклад для оформлення вибіркового дисциплін, із застосуванням механізму вільного вибору:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення, кількість кредитів	Пріоритет
---	--	-----------

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення, кількість кредитів	Пріоритет
Дисципліни циклу професійної підготовки		
6	Назва дисципліни (7, 8 семестри – 10 кредитів)	
	Назва дисципліни (7, 8 семестр – 10 кредитів)	
7	Назва дисципліни (7 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (7 семестр – 3 кредити)	
8	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	
Дисципліни індивідуального вибору (для формування індивідуальної освітньої траєкторії)		
9	Назва дисципліни (5 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (5 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (5 семестр – 3 кредити)	
10	Назва дисципліни (6 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (6 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (6 семестр – 3 кредити)	
11	Назва дисципліни (7 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (7 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (7 семестр – 3 кредити)	
12	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	
	Назва дисципліни (8 семестр – 3 кредити)	

(дата)

(підпис)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

**ДОДАТОК Б1 – Заява про закріплення до вибіркових дисциплін
(приклад для 1 курсу)**

Директору ІПТДМ
Тонконогову В.М.
студента 1 курсу групи МС-171
денної форми навчання
Іванова Івана Івановича

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 2017 – 2018 н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», спеціалізацією «Комп'ютерне проектування та дизайн машин» вивчати наступні вибіркові дисципліни:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення	Пріоритет
Блок 2 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук: Трудове та підприємницьке право (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Політологія (1 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Обчислювальна техніка і програмування (1 семестр – 6 кредитів, 2 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук: Податкове право (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Теорії сучасного суспільства (1 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Методи та технології обробки інформації (1 семестр – 6 кредитів)	-
4	Основи програмування (2 семестр – 3 кредити)	-

(дата)

(підпис)

Директору ІПТДМ

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

Тонконогому В.М.
студента 1 курсу групи МС-171
денної форми навчання
Іванова Івана Івановича

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 2017 – 2018 н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», спеціалізацією «Комп'ютерне проектування та дизайн машин» вивчати наступні вибіркові дисципліни:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення	Пріоритет
Блок 2 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук: Трудове та підприємницьке право (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Політологія (1 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Обчислювальна техніка і програмування (1 семестр – 6 кредитів, 2 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (1 семестр – 1,5 кредити, 2 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук: Податкове право (1 семестр – 1,5 кредити)	-
	Теорії сучасного суспільства (1 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Методи та технології обробки інформації (1 семестр – 6 кредитів)	-
4	Основи програмування (2 семестр – 3 кредити)	-

(дата)

(підпис)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

**ДОДАТОК Б2 – Заява про закріплення до вибіркових дисциплін
(приклад для 2 курсу)**

Директору ШТДМ
Тонконогому В.М.
студента 2 курсу групи МС-171
денної форми навчання
Іванова Івана Івановича

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 2018 – 2019 н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», спеціалізацією «Комп'ютерне проектування та дизайн машин» вивчати наступні вибіркові дисципліни:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення	Пріоритет
Блок 2циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (3 семестр – 1,5 кредити, 4 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук:	
	Психологія спілкування (3 семестр – 1,5 кредити)	-
	Практики культурної комунікації (4 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Основи екології (3 семестр – 3 кредити)	-
4	Економічна теорія (4 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Іноземна мова 2 (3 семестр – 1,5 кредити, 4 семестр – 1,5 кредити)	-
2	Основи соціальних наук:	
	Психологія (3 семестр – 1,5 кредити)	-
	Етика та естетика(4 семестр – 1,5 кредити)	-
3	Екологічний менеджмент (3 семестр – 3 кредити)	-
4	Історія економічної думки (4 семестр – 3 кредити)	-

(дата)

(підпис)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

**ДОДАТОК Б3 – Заява про закріплення до вибіркових дисциплін
(приклад для 3 курсу)**

Директору ІПТДМ
Тонконогову В.М.
студента 3 курсу групи МС-171
денної форми навчання
Іванова Івана Івановича

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 2019 – 2020 н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», спеціалізацією «Комп'ютерне проектування та дизайн машин» вивчати наступні вибіркові дисципліни:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення	Пріоритет
Блок 2 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Економічні студії (6 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3 циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Економіка і бізнес (6 семестр – 3 кредити)	-
Дисципліни індивідуального вибору		
2	Теорія автоматичного управління (5 семестр – 3 кредити)	
	Сучасні технології обробки (5 семестр – 3 кредити)	
	Теорія технічних систем (5 семестр – 3 кредити)	
3	Методи формоутворення 2 (6 семестр – 3 кредити)	
	Різальний інструмент (6 семестр – 3 кредити)	
	Методи оптимізації технологічних процесів (6 семестр – 3 кредити)	

(дата)

(підпис)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

**ДОДАТОК Б4 – Заява про закріплення до вибірових дисциплін
(приклад для 4 курсу)**

Директору ШТДМ
Тонконогову В.М.
студента 4 курсу групи МС-171
денної форми навчання
Іванова Івана Івановича

З А Я В А

Прошу дозволити мені в 2020 – 2021 н.р. у відповідності до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», спеціалізацією «Комп'ютерне проектування та дизайн машин» вивчати наступні вибірові дисципліни:

№	Назва дисципліни, семестр, у якому планується вивчення	Пріоритет
Блок 2циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Безпека життєдіяльності та основи охорони праці (8 семестр – 3 кредити)	-
Блок 3циклу дисциплін загальної підготовки		
1	Основи охорони праці (8 семестр – 3 кредити)	-
Дисципліни циклу професійної підготовки		
2	Моделювання та дизайн машин (7, 8 семестри – 10 кредитів)	
	Розрахунок та конструювання технічних систем (7, 8 семестр – 10 кредитів)	
3	Методи планування та обробки наукових досліджень (7 семестр – 3 кредити)	
	Основи наукових досліджень (7 семестр – 3 кредити)	
4	Технічна естетика та ергономіка (8 семестр – 3 кредити)	
	Основи технічної творчості (8 семестр – 3 кредити)	
Дисципліни індивідуального вибору		
5	Інструментальне забезпечення виробництва (7 семестр – 3 кредити)	
	Основи CAD/CAM/CAE систем (7 семестр – 3 кредити)	
	Інформаційні технології (7 семестр – 3 кредити)	
6	Основи кваліметрії (8 семестр – 3 кредити)	
	Інженерія поверхневого шару (8 семестр – 3 кредити)	
	Інформаційно-вимірювальні системи (8 семестр – 3 кредити)	

(дата)

(підпис)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ДОДАТОК В – Список студентів, що вивчають вибіркову навчальну дисципліну

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор інституту
(Декан факультету)

_____ ПІБ
(підпис)

____.____.20__ р.

СПИСОК

студентів _____ курсу, ступеня вищої освіти бакалавра (магістра), що вивчають _____ вибірково _____ навчальну _____ дисципліну

(назва навчальної дисципліни)

у _____ семестрі 20__ - 20__ навчального року.

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Код і назва спеціальності	Шифр академічної групи

Директор (декан) _____ 20__ р.
(назва інституту, факультету) (ініціали, прізвище) (дата)

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ДОДАТОК Д – календарний план організації вивчення вибіркового навчальних дисциплін

Календарний план організації вивчення вибіркового навчальних дисциплін

№ з/п	Робота, яку необхідно виконати	Дата	Виконавець
1	2	3	4
1	Розміщення на сайті ОНПУ узагальнених переліків вибіркового дисциплін	До 01 листопада щорічно	Начальник НМВ
2	Підготовка та розміщення на сайті ОНПУ в розділі <i>інформаційний пакет дисциплін</i> інформації щодо дисциплін, запропонованих студентам для вільного вибору	До 01 листопада щорічно	Завідувачі кафедр Начальник _____ Бондар О.А.
3	Підготовка та розміщення на інформаційних стендах інститутів і факультетів графіку проведення презентацій і консультацій щодо вибору навчальних дисциплін	До 01 листопада щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів)
4	Записи студентів 1-3 ^{го} курсів на вивчення обраних навчальних дисциплін та написання власноручних заяв на ім'я Директора інституту (Декана факультету). - студенти 1-3 ^{го} курсів	До 01 грудня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів)
	- студенти , яких зараховано на навчання з 1 ^{го} вересня	До 20 серпня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів)
5	Формування складу груп з вивчення вибіркового дисциплін: - студенти 1-3 ^{го} курсів	До 20 грудня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів), начальник НМВ
	- студенти , яких зараховано на навчання з 1 ^{го} вересня	До 25 серпня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів) начальник НМВ
6	Затвердження складу груп з вивчення вибіркового дисциплін: - студенти 1-3 ^{го} курсів	До 25 грудня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів) начальник НМВ
	- студенти , яких зараховано на навчання з 1 ^{го} вересня	До 01 вересня щорічно	Директори (декани) інститутів (факультетів) начальник НМВ

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЛИСТ РЕЄСТРАЦІЇ ЗМІН

№ зміни	№ сторінки (пункт)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	зміненого	заміненого	нового	анульованого			
1	7, 8 стор.	п. 4.3 – 4.5	“-----“				
2	8 стор.	П.4.6	немає				
3	12 – 19 стор.	Додатки А – Д	“-----“				

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Проректор з науково-педагогічної
та виховної роботи

С.А. Нестеренко

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

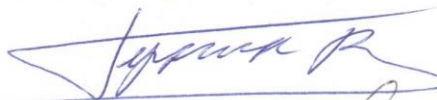
Ю.М. Свінар'ов

Проректор з науково-педагогічної
роботи та міжнародних зв'язків

В.С. Шобік

Начальник ЦЗЯВО

В.П. Гугнін

Начальник НМВ

О.С. Савельєва

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
	ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017)	Положення

ЛИСТ РОЗСИЛКИ

Розсилка Положення СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017) здійснюється у електронному вигляді:

- директорам інститутів (деканам факультетів);
- відповідальним з якості факультетів (інститутів);
- відповідальним з якості структурних підрозділів (випускових та загально-освітніх кафедр);
- начальнику Навчально-методичного відділу.

Контроль за розсилкою Положення СУЯ – П(ДП – 02-8.1,8.3-2017) здійснює фахівець з якості центру із забезпечення якості ОНПУ.